

**Товариство з обмеженою відповідальністю
«ЕКСПЕРТЦЕНТР»**

**Проект організації
території регіонального
ландшафтного парку «Богуславль»,
охорони відтворення та
рекреаційного використання його
природних комплексів та об'єктів**

Товариство з обмеженою відповідальністю
«ЕКСПЕРТЦЕНТР»

Проект організації території регіонального ландшафтного парку «Богуславль», охорони відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів

ЗАМОВНИК: Департамент екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації

ДОГОВІР: № 79 від 18 вересня 2019 року послуги згідно коду ДК 021-2015 - 90720000-0 – Захист довкілля («Розроблення проекту організації території регіонального ландшафтного парку «Богуславль» його охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів

Генеральний директор
ТОВ ЕКСПЕРТЦЕНТР

Бакай В. В.

м. Біла Церква – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	8
РОЗДІЛ 1 ХАРАКТЕРИСТИКА ПАРКУ.....	9
1.1 Загальні відомості про регіональний ландшафтний парк «Богуславль».....	9
1.1.1 Відомості про місце розташування, межі, загальну площу парку...	9
1.1.2 Зацікавлені сторони.....	14
1.1.3 Форма власності.....	14
1.1.4 Спеціальна адміністрація.....	14
1.1.5 Карти, геоінформаційні системи, супутникові та інші зображення	15
1.1.6 Обсяги та характер виконаних проектних та вишукувальних робіт.....	15
1.2 Інформація про довкілля.....	16
1.2.1 Відомості про геологію/літологію, геоморфологію/орографію, гідрологію, клімат, ґрунти/субстрати, біогеографічний контекст.....	16
1.2.2 Флора та рослинність	20
1.2.3 Тваринний світ.....	22
1.2.4 Роль РЛП «Богуславль» регіональній та локальній екомережі.....	31
1.2.5 Моніторинг довкілля.....	31
1.3 Соціально-економічна та культурна інформація.....	33
1.3.1 Історія та археологія.....	33
1.3.2 Система закладів культури і туризму.....	37
1.3.3 Етнографічні особливості території.....	39
1.3.4 Організація та використання території в минулому.....	40
1.3.5 Історія створення Парку.....	40
1.3.6 Місцеві громади та населення.....	40
1.3.7 Інфраструктура та зв'язок.....	43
1.3.8 Промисловість.....	44

1.3.9 Сільське господарство.....	45
1.3.10 Охорона здоров'я.....	46
1.3.11 Освіта.....	48
1.3.12 Рекреація і туризм.....	49
1.3.13 Інформування, екологічно-просвітницька діяльність.....	51
РОЗДІЛ 2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ПРОБЛЕМ.....	53
2.1 Найважливіші цінності Парку та пріоритети щодо їх збереження..	53
2.2 Аналіз виконання попереднього проекту організації території.....	59
2.3 Оцінка системи управління.....	59
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПАРКУ НА ДЕСЯТЬ РОКІВ.....	61
3.1 Стратегічні завдання з розвитку Парку на десять років.....	61
3.1.1 Стратегія у галузі забезпечення і відтворення природних комплексів та об'єктів.....	61
3.1.2 Стратегія у галузі охорони та захисту природних комплексів та об'єктів.....	62
3.1.3 Стратегія у галузі наукових досліджень і спостережень за станом природного середовища.....	62
3.1.4 Стратегія в рамках проведення екологічної освітньо-виховної роботи.....	63
3.1.5 Стратегія у галузі рекреаційної діяльності.....	64
3.1.6 Стратегія в рамках здійснення адміністративно-господарської діяльності.....	64
3.2 Функціональне зонування та режим території парку.....	64
3.2.1 Визначення площ та меж функціональних зон РЛП.....	64
3.2.2 Режим використання, охорони та відтворення природних ресурсів у межах функціональних зон.....	66
РОЗДІЛ 4. П'ЯТИРІЧНИЙ ПЛАН ЗАХОДІВ.....	69
4.1 Опис запланованих заходів.....	70
4.2 П'ятирічний план заходів у табличній формі.....	87
РОЗДІЛ 5. ЗАСОБИ ТА РЕСУРСИ.....	95
5.1 Система управління.....	95

5.2 Організаційна структура та кадровий потенціал.....	96
5.3 Обладнання та інфраструктура.....	96
5.3.1 План придбання основних засобів.....	96
5.4 Моніторинг, оцінка, звітність.....	97
5.4.1 План Моніторингу виконання Проекту організації території.....	99
5.4.2 Звітування, оцінка ефективності впровадження Проекту організації території та його адаптація.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ ТЕКСТОВІ	104
ДОДАТОК 1. Рішення Київської обласної ради про створення Парку.....	104
ДОДАТОК 2. Наказ ТОВ ЕКСПЕРТЦЕНТР №08/к від 23 вересня 2019 року.....	105
ДОДАТОК 3. Лист на Департамент екології та природних ресурсів Київської ОДА №321/19 від 23 вересня 2019 року.....	107
ДОДАТОК 4. Лист Департамент екології та природних ресурсів Київської ОДА №05.3-02.2-10/5857/3032.....	108
ДОДАТОК 5. Протокол від 26 вересня 2019 року.....	109
ДОДАТОК 6. Протокол від 02 жовтня 2019 року.....	112
ДОДАТОК 7. Правоустановчі документи ТОВ ЕКСПЕРТЦЕНТР.....	115
ДОДАТКИ КАРТОГРАФІЧНІ (конверт)	116
ДОДАТОК А. План меж Парку.....	117
ДОДАТОК Б. Схема функціонального зонування території Парку.....	118
ДОДАТОК В. Карта розміщення історико-культурних, рекреаційних та екологічних еколого-освітніх об'єктів, екологічних стежок та туристичних маршрутів.....	119
ДОДАТОК Г. Карта поширення рідкісних та зникаючих видів рослинного та тваринного світу	120
ДОДАТОК Д. Схема охорони території	121
ДОДАТОК З. Схема розміщення парку в Київській області.....	122
ДОДАТОК Ж. Каталог координат меж Парку в державній геодезичній системі.....	123

ВСТУП

У відповідності до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» (1992 р.) регіональні ландшафтні парки є територіями природно-заповідного фонду України – природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення.

На регіональні ландшафтні парки покладається виконання таких основних завдань:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;
- створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;
- сприяння екологічній освітньо-виховній роботі.

Довгостроковими цілями охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів регіональних ландшафтних парків (далі – Парк) є:

- збереження і відтворення цінних природних та історико-культурних комплексів і природних об'єктів лісостепової зони, включаючи широколистяні, степові, лучні, петрофітні біоценози, підтримання та забезпечення екологічної природної рівноваги в регіоні;
- створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з дотриманням режиму охорони заповідних комплексів та об'єктів;
- організація та здійснення науково-дослідних робіт, у тому числі з вивчення природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розроблення та впровадження наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища, відтворення окремих видів флори та фауни, відновлення порушених екосистем, управління та ефективного

використання природних ресурсів, організації та проведення моніторингу ландшафтного та біологічного різноманіття;

- відродження місцевих традицій природокористування;
- проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

З метою збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів на Богуславщині рішенням Київської обласної ради від 12.12.2008 року № 391-21-V створено регіональний ландшафтний парк «Богуславль» .

Розроблений проект організації території регіонального ландшафтного парку «Богуславль», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів стане основним документом з планування та комплексного розвитку території, обґрунтування природоохоронних та господарських заходів по виконанню завдань, що покладаються на цю установу законодавчими актами. З врахуванням положень Проекту буде розроблятися документація із землеустрою, генеральний план м.Богуслав і створюватися комплекси відпочинку на території Парку та у прилеглих зонах.

Впровадження в ході функціонування Парку розроблених заходів цього Проекту буде сприяти виконанню його основних завдань.

До складу авторського колективу увійшли спеціалісти ТОВ «ЕКСПЕРТЦЕНТР», Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства енергетики та захисту довкілля України, Богуславської міської ради та інших науково-освітніх організацій.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

НТР – науково-технічна рада, дорадчий орган;

ПЗФ – природно-заповідний фонд;

РЛП – регіональний ландшафтний парк.

РОЗДІЛ 1

ХАРАКТЕРИСТИКА ПАРКУ

1.1 Загальні відомості про регіональний ландшафтний парк «Богуславль»

1.1.1 Відомості про місце розташування, межі, загальну площу парку та ділянки, що надаються парку в постійне користування і ввійшли до його складу без вилучення у землекористувачів та землевласників

Регіональний ландшафтний парк «Богуславль» створений на базі пам'ятки природи «Відслонення богуславських гранітів» рішенням Київської обласної ради від 12.12.2008 року № 391-21-V та перебуває під охороною держави на площі 7,5 га. Ландшафтний парк «Богуславль» знаходиться в самому центрі м. Богуслав та розташований вздовж річки Рось і має площу 7,5 гектарів, з яких 4,1 гектари займає геологічна пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів». Каньйон утворено світло-сірими, біотитовими, середньозернистими, рожево-сірими пегматоїдними гранітами. Цим мінералам близько 2 мільярдів років, а належать вони до геологічної ери палеопротерозою. На мальовничих прибережних схилах піднімаються величні брили граніту. Такі скельні утворення мають вражаючий вигляд, довгу історію, оповиті безліччю легенд і загадок. Решту території, а це 3,4 гектари, займає територія, яку зусібіч «порізано» річками. РЛП пристосовано до відпочинку. В парковій частині влаштована різноманітна інфраструктура, а також встановлено пам'ятник легендарній героїні Марусі-Богуславці – одному із символів та візитівок Богуслава (рис.1.1). На місці, де нині височіє пам'ятник Марусі Богуславці, ще у XVII столітті стояла православна Покровська церква, де правив служби її батько.

Рис 1.1 Пам'ятник «Маруся Богуславка»

Незважаючи на незначну площу, поряд з територією РЛП благоустроєна різноманітна інфраструктура, що створює можливість відпочинку серед природи в самому центрі міста (лавочки, озера з лататтям і глечиками жовтими, мости, тощо). Природна частина представлена виходами гранітів у каньйоні р. Рось. Тут, також, територія не засмічена і знаходиться в гарному природному стані, не зважаючи на розміщення в центрі міста.

Очевидно, баланс між рекреацією і охороною природи досягнутий саме завдяки якісному благоустрою РЛП та розподілу рекреаційного навантаження.

Регіональний ландшафтний парк «Богуславль» розміщений в центральній частині міста Богуслав. Територія парку розділена на дві частини центральною вулицею міста ім. Франка. Відповідно площа становить 4,1 га та 3,4 га (рис.1.2). Територія на площі 4,1 га розташована на двох берегах р. Рось, яка на півдні та півночі межує з приватним сектором. Територія 3,4 га розташована на острові, який створений руслами р. Рось та межує з усіх сторін з розгалуженим руслом р. Рось. На півдні частина території межує з приватним кафе, яке можна використовувати при плануванні на території парку туристичних заходів.

Земельні угіддя, що увійшли до складу Парку розташовані у м. Богуслав Київської області (рис.1.3) і обліковуються як землі загального користування Богуславської міськради – вид угідь: кам'яністі місця - 5.816 га та під водою -

1.684 га (р. Рось). Землекористувачем території на площі 7,5 га є Богуславська міська рада. Територія, на якій знаходяться відслонення богуславських гранітів, частково вкрита чагарниковою рослинністю та частково заболочена. Характерні краєвиди Парку представлені на рис.1.4-1.5.

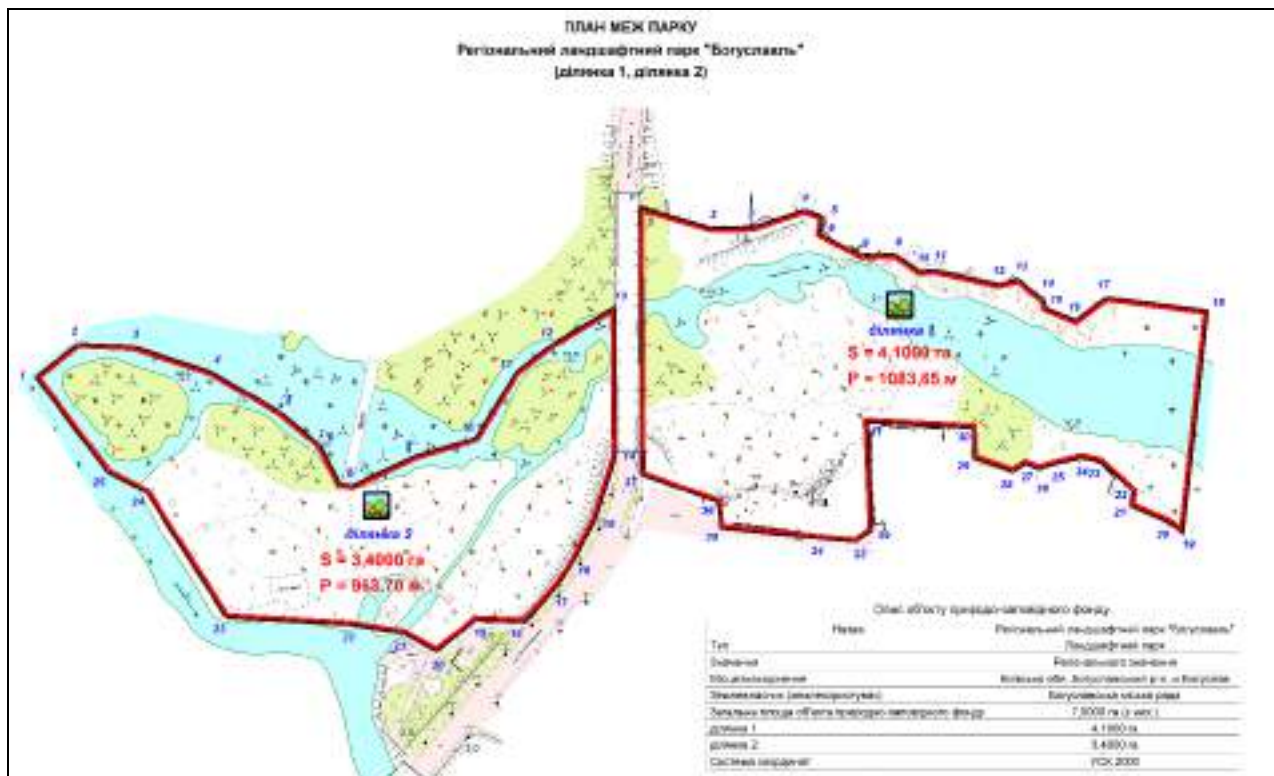

Рис. 1.2 Загальний план РЛП «Богуславль»

Рис.1.3 Інформаційний знак РЛП

Рис.1.4 Краєвиди РЛП

Рис.1.5 Краєвиди РЛП

1.1.2 Зацікавлені сторони

Зацікавленими сторонами в розробленні проекту організації РЛП виступають в першу чергу організації та наукові заклади, які приймали участь в наукових обґрунтуваннях та створенні парку, а саме :

- Богуславська міська рада;
- Департамент екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації;
- установи Міністерства енергетики та захисту довкілля України, Державна екологічна академія післядипломої освіти та управління.
- підприємства, установи, організації, які можуть надавати послуги у туристичній сфері.

Заінтересованими особами щодо охорони, відтворення та використання території та природних цінностей Парка також є:

- наукові та навчальні заклади України у містах Вишгород та Київ;
- організації рекреаційно-туристичного та еколого-освітнього спрямування, які спеціалізуються на проведенні природоохоронних заходів та екологічних екскурсійних маршрутів на території Парку

1.1.3 Форма власності

Парк розташований на землях міста Богуслав, що включаються до складу Парку без вилучення у землекористувача. Парк перебуває у державній власності, що віднесено до сфери управління Департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації.

1.1.4 Спеціальна адміністрація

На час розроблення Проекту система управління Парком представлена Богуславською міською радою без створення дирекції РЛП.

Проте, для забезпечення виконання покладених на РЛП завдань, зокрема в частині забезпечення умов для організованого відпочинку населення, доцільним є створення природоохоронної рекреаційної установи місцевого значення при Богуславській міській раді, яка буде підзвітна департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації.

1.1.5 Карти, геоінформаційні системи, супутникові та інші зображення

В рамках Проекту надаються картосхеми природних ландшафтів, рослинного покриву, місць поширення видів рослин, занесених до Червоної Книги України, місць поширення видів тварин, занесених до Червоної Книги України, місць поширення рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, розміщення історико-культурних, екологічних освітньо-виховних об'єктів та екологічних стежок, протипожежного впорядкування території Парку та інженерно-технічних заходів із захисту природних комплексів та об'єктів, а також плану охорони території Парку.

1.1.6 Обсяги та характер виконаних проектних та вишукувальних робіт

За період розробки Проекту здійснено комплекс проектно-вишукувальних робіт, перелік яких наведено нижче:

- оцінка сучасного стану природних комплексів території Парку;
- ландшафтний аналіз території з використанням топографічних карт М 1:5000;
- проведення функціонального зонування території;
- аналіз впливу промисловості, транспорту, сільського та лісового господарства, існуючого антропогенного навантаження на природне середовище;
- характеристика земель лісового фонду;
- соціально-економічна характеристику регіону, складу населення;
- інвентаризацію природних комплексів біоценозів та біоти Парку.

При проведенні проектно-вишукувальних робіт використовувалися затверджені методики та нормативна база, наведені у Положенні про Проект організації

території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, затверджене Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України №245 від 06.07.2005р (у редакції наказу Міністерства екології та природних ресурсів України № 273 від 21.08.2014) При обробці планово-картографічних матеріалів застосовуються програми – ArcGIS графічні редактори Digitals.

1.2 Інформація про довкілля

1.2.1 Відомості про гідрологію, геоморфологію, клімат, ґрунти

Гідрологія

Парк розташований на р. Рось, яка є найбільшою і головним водоймищем у місті Богуслав. Довжина річки становить 378,3 км, площа басейну - 12 750 км². Пересічна ширина річища в середній течії - близько 50 м. Для долини р. Рось характерне чергування звужених і розширених ділянок, її ширина змінюється від кількох сотень метрів до 4,5-5 км.

Подекуди спостерігається асиметрія схилів долини: правий схил високий (до 60-80 м) і крутий, лівий - низький і пологий. У місцях перетину кристалічних порід річка звужується до 10-15 м, стає порожиною. Середній похил річки - 0,56 м/км. Заплава на розширених ділянках терасована, завширшки 2-2,5 км, у звуженнях – 200-300 м.

Особливістю гідрографії річки є відгалуження від неї у нижній течії двох рукавів (каналів): Фоса та Імшан, які спрямовано в р. Вільшанка. Живлення річки переважно снігове, улітку характерна межень. Замерзає у грудні, скресає у березні. Водність річки визначається на трьох гідрологічних постах: Круподеринці, Фесюри й Корсунь-Шевченківський

Геоморфологія

Річка Рось протікає в межах Українського кристалічного щита територією Придніпровської височини та Канівських гляціодислокацій. Придніпровська височина являє собою платоподібне підняття з розвитком підвищених лесових акумулятивних рівнин, розчленованих досить густою долинно-балковою сіткою, що

зумовлює, в окремих її районах, долинно-балковий тип рельєфу. Річка Рось - одна з найбільших правих приток Дніпра. Характерною особливістю її морфології у межах Українського щита є чергування розширених і звужених ділянок. Останні зустрічаються у місцях виходів кристалічних порід в районі міста Богуслава. Ширина долини ріки досягає 4,5-5,0 км, але на окремих, звужених ділянках, ледве перевищує кілька сотень метрів. Правий корінний схил долини крутий високий, лівий - пологий низький. Корінні схили долини, відносна висота яких іноді досягає 60-80 м, складені товщею лесових порід, у нижніх частинах яких на окремих ділянках відшаровуються кристалічні породи.

Клімат

Згідно кліматичного районування України територія РЛП «Богуславль» належить до рівнинної підобласті атлантико-континентальної кліматичної області помірного кліматичного поясу.

Клімат Київської області помірно-теплий з середньорічною температурою повітря на січень місяць - $5,90\text{ C}^0$, липень + $20,0\text{ C}^0$. В окремі роки спостерігаються сильні коливання від середніх багаторічних температур. Це можна помітити в останні три роки.

Сума опадів за рік становить 490-503 мм, що сприяє інтенсивному розкладу органічної речовини ґрунту. В цілому вегетаційний період в умовах області становить 205 днів, а в період активної вегетації (при температурі $+10,0\text{ C}^0$ і вище) 160-165 днів. Середньорічні температури: $+7 - 7,5\text{ C}^0$. Коефіцієнт зволоження: 0,8-1.

Зима. Найхолоднішим місяцем є січень з середньою температурою $5,30\text{ C}^0$. В окремі дні температура може знизитись до $-26,0\text{ C}^0$. Сніговий покрив не глибокий (середня висота снігу на полах 35 - 45 см). При низьких температурах в малостійкі зими ґрунти промерзають на значну глибину (50 - 100 см). Протягом всієї зими можуть бути відлиги, що сприяє утворенню льодової кірки.

Весна. Початок весняного періоду 15-го березня. В першій декаді квітня відновлюється вегетаційний період озимих культур, а в кінці квітня, коли $t=+10\text{ C}^0$, починається активний вегетаційний період вегетації всіх с/г культур.

Літо. Найвищі температури, за багаторічними даними, спостерігаються в липні і серпні, що становлять $+20\text{ C}^0$, а в окремі дні до $+36\text{ C}^0$. Вологі західні вітри, які характерні для літнього періоду, приносять велику кількість опадів. Літом випадає багато грозових дощів, ливнів, які супроводжуються вітрами. В окремі роки літо буває що сприяє великому випаровуванні продуктивної вологи з ґрунту.

Осінь. Характеризується теплою, сухою погодою в період першої половини вересня. В кінці жовтня характерна похмура і дощова погода, температура повітря $+50\text{ C}^0$, що підкреслює закінчення вегетаційного періоду.

Превалюючі напрямки вітру зображені на рисунку 1.6.

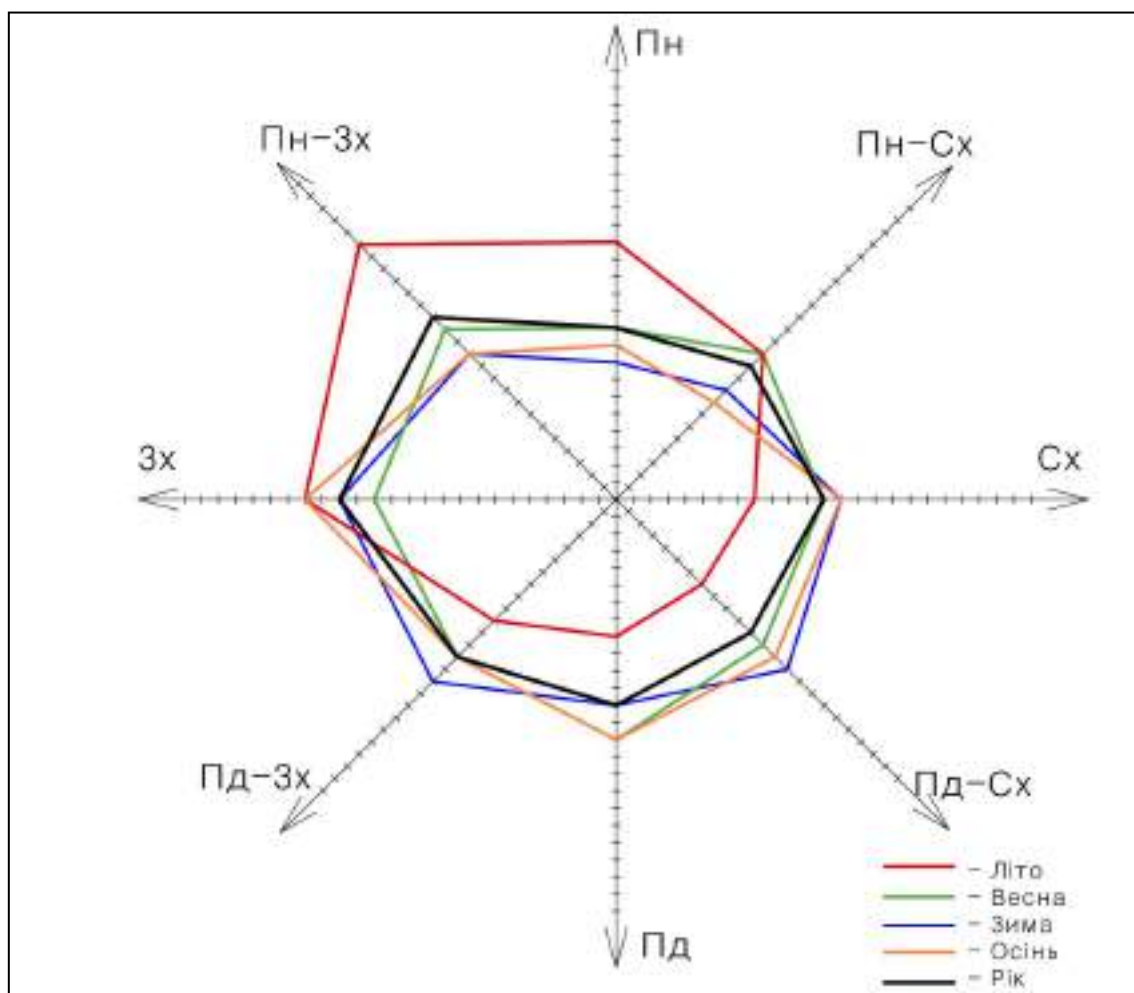

Рис. 1.6 Роза вітрів по метеостанції Миронівка

Ґрунти

Згідно геоботанічного районування України територія РЛП «Богуславль» знаходиться у Східноєвропейській провінції, Подільсько -Середньопридніпровській підпровінції, Старокостянтинівсько-Білоцерківського (правобережного західно-північного) геоботанічного округу, Білоцерківського геоботанічного району.

Більшу частину басейну р. Рось займають чорноземи. Вони приурочені до порівняно знижених, вирівняних ділянок. Характерною рисою будови чорноземів даної території є велика потужність гумусових горизонтів, яка досягає 100 см. Для них характерним є порівняно світле забарвлення і погано виражена, слабка грудкувато-зерниста структура. Великі площі басейну займають опідзолені чорноземи. Вони утворилися в результаті насування лісу на колишні степові ділянки. Ліс в умовах досить вологого клімату сприяв виникненню в ґрунтах підзолистого процесу ґрунтоутворення, який накладається на вже сформовані чорноземи.

Сірі лісові ґрунти формувалися під широколистяними лісами на карбонатних лесових породах, в умовах досить теплого і вологого клімату. Характерними ознаками цих ґрунтів є незначна потужність гумусового горизонту (32-35 см) і відсутність суцільного елювіального шару. Лучно-чорноземні ґрунти займають високі ділянки заплав річок. Вони утворилися внаслідок короткочасного впливу лісової рослинності, яка в період максимальної лісистості поширювалася і на деякі більш дреновані ділянки заплав і давніх терас. За своїми фізико-хімічними властивостями лучно-чорноземні незасолені ґрунти дуже сприятливі для вирощування сільськогосподарських культур. Вони містять від 3 до 6 % гумусу (найчастіше 4-5 %), мають значну ємність поглинання (18-25 мг-екв на 100 г ґрунту). Вбирний комплекс їх насичений кальцієм і магнієм. Реакція нейтральна. Лише на опідзолених ділянках спостерігається низька кислотність - рН падає до 5,8-6,2.

Засолені і солонцюваті ґрунти поширені вздовж приток річки Рось. Вони приурочені до понижених не задернованих територій, де неглибоко залягають мінералізовані ґрунтові води. Для цих ґрунтів характерною є 20 засоленість, яка

погіршує агрономічні властивості, та підвищена кількість водорозчинних солей, зокрема соди.

Дернові і лучні ґрунти зустрічаються головним чином на заплавах річок, в умовах близького залягання рівня ґрунтових вод. Утворилися вони під лучною трав'янистою рослинністю і відрізняються між собою тим, що дернові ґрунти мають гумусовий горизонт потужністю менше 50 см, а лучні навпаки. Крім того, лучні ґрунти, як правило, відрізняються краще вираженою зернистою структурою. Дернові ґрунти найчастіше трапляються на глинисто-піщаних і супіщаних прируслових частинах заплав з вираженою алювіальною діяльністю. Лучні ґрунти приурочені до притерасних ділянок з суглинистим алювієм.

1.2.2 Флора та рослинність

Територія РЛП «Богуславль» відповідно до геоботанічного районування знаходиться в Європейсько-Сибірській лісостеповій області, Східно-Європейської провінції, Подільсько-Середньпридніпровської підпровінції та в Умансько-Канівському окрузі (правобережний Центральний).

На території парку поєднується лучна, водна і водно-болотна рослинність.

У прибережній смузі р. Рось поширені формації очерету звичайного, лепешняка водного. На замулених канавах трапляються зарості лепешняка плавучого та лепешняка з осоками і очеретом лісовим, а також поширені формації рогозів широколистого і вузьколистого, ковили волосистої, шоломниці високої, малопоширеного в регіоні виду - воронця колосистого. Екологічний аналіз дозволяє з'ясувати залежність структури флори від чинників середовища. З числа останніх найбільш суттєве значення для з'ясування закономірностей формування флори мають вода і ґрунти, точніше, рівень забезпеченості рослин вологою та поживними речовинами.

Враховуючи, що територія парку зазнає значного рекреаційного навантаження, проведений аналіз синантропізації флори.

Територія РЛП «Богуславль» займає територію заплавних луків за своїми лучно-рослинними умовами і за складом рослинних угруповань. Це обумовлено

тим, що долина р. Рось у своїй геолого-геоморфологічній будові неоднакова. Всю різноманітність заплавних лучних угруповань необхідно віднести до справжніх пустищних, болотистих луків. Вони звичайно пов'язані з середньовисокими елементами рельєфу заплави. В їх ґрунтовому покриві переважають свіжі й вологі дернові, лучно-дернові та лучні ґрунти. Найпоширеніші на території парку є наземнокуничникова, лучнокитникова, біломітлицева, червоно- та лучнокострицева формації.

Синантропна рослинність - рослинність, яка отримує переваги з антропогенних заходів зміни середовища і, отже, поширюється поблизу антропогенних ландшафтів (поля, пасовища, дороги, населені пункти, житла).

Так, частина таких видів є цінними лікарськими рослинами, тож, їх ресурси у віддалених від доріг натуральних місцезростаннях становлять велику цінність. В останній час помічено також фіто-санітарне, а також естетичне значення синантропної рослинності. Рослини, які входять до синантропних угруповань, становлять також значну цінність для людини. Зокрема, тут зустрічається багато цінних лікарських рослин.

Обстеженнями були виявлені на території РЛП окремі види адвентивних рослин. Це види рослин, що за нормальних умов не характерні певній асоціації і потрапили в угруповання випадково, в результаті заносу людиною або тваринами, чи іншими чинниками поширення діаспор.

Перелік адвентивних видів з високою інвазійною спроможністю:

Амброзія полинолиста – *Ambrosia artemisiifolia* L.

Аморфа кущова – *Amorpha fruticosa* L.

Блощинець канадський (Злинка канадська) – *Conyza canadensis* (L.) Cronq.

Гірчиця польова – *Sinapsis arvensis* L.

Грицики звичайні – *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic.

Жабрій ладанний – *Galeopsis ladanum* L.

Клен ясенolistий – *Acer negundo* L.

Кудрявець Софії – *Descurania sophia* (L.) Webb. ex Prantl

Мишій сизий – *Setaria glauca* P. Beauv.

Плоскуха звичайна – *Echinochloa crusgalli* (L.) P. Beauv.,

Портулак городній – *Portulaca oleracea* L.

Розрив-трава дрібноквіткова – *Impatiens parviflora* DC.

Хрінниця рудеральна – *Lepidium ruderales* L.

Черета листяна – *Bidens frondosa* L.

Щириця біла – *Amaranthus albus* L.

Щириця загнута – *Amaranthus retroflexus* L.

1.2.3 Тваринний світ

Формування фауни парку відбувалось в особливих умовах - парк розташований в центральній частині міста, в оточенні міської забудови та будинків приватного сектору. Парк знаходиться на відносно значній відстані від природних лісових масивів, що і пояснює збіднений склад фауністичних комплексів.

В парку відсутні ссавці великих і середніх розмірів, за виключенням бродячих собак та кішок, які зрідка навідуються в парк. Відомі лише поодинокі випадки заходу лисиць на територію парку.

Із менших за розмірами ссавців у парку мешкають білка звичайна та їжак європейський *Erinaceus europaeus*, а також певна кількість видів мишоподібних гризунів та кажанів. Слід враховувати, що всі види кажанів занесено до Червоної книги України, а також те, що кажани - комахоїдні тварини і знищують велику кількість комах-шкідників зелених насаджень. На окремих ділянках парку звичайним є кріт європейський.

Фоновими видами парку у гніздовий період є співочі птахи, такі як:

Сорокопуд-жулан *Lanius collurio* L.

Вивільга *Oriolus oriolus* L.

Шпак *Sturnus vulgaris* L.

Кропів'янка чорноголова *Sylvia atricapilla* L.

Вівчарик-ковалик *Phylloscopus collybita*

Мухоловка сіра *Muscicapa striata*

Соловейко звичайний *Luscinia luscinia*

Дрізд чорний	<i>Turdus merula</i> L.
Синиця велика	<i>Parus major</i> L.
Повзик	<i>Sitta europaea</i> L.
Зяблик	<i>Fringilla coelebs</i> L.
Пугач	<i>Bubo</i>
Сова бородата	<i>Strix nebulosa</i>
Припутень	<i>Columba palumbus</i>
Сойка	<i>Garrulus glandarius</i>
Сорока	<i>Pica pica</i>
Дятел великий строкатий	<i>Dendrocopos major</i>
Дятел середній	<i>Dendrocopos medius</i>
Крутиголовка	<i>Jynx torquilla</i>

Під час сезонних міграцій кількість видів птахів збільшується за рахунок перелітних видів, які на короткий час зупиняються у парку.

Специфічним є склад зимуючих птахів, який налічує низку домінуючих видів, таких як синиці, повзики, дятли та воронові.

Слід враховувати, що більшість видів птахів є комахоїдами, які знищують величезну кількість шкідників зелених насаджень. Тому, покращання умов розмноження птахів на території парку за допомогою штучних гніздівель та їх підгодівля у зимовий період є важливими, обов'язковими заходами, про що більш детально буде сказано в проектній частині.

Із плазунів на території парку мешкає ящірка прудка *Lacerta agilis* і, можливо, вуж звичайний *Natrix natrix*.

Завдяки існуванню на території парку р. Рось у фауні наявні земноводні (жаба озерна *Rana ridibunda*) та риби (карась сріблястий *Carassius gibelio*, білий амур *Stenopharyngodon idella*, окунь звичайний *Perca*). Переважна більшість видів належить до родини Коропових, найчисельнішими з них є плітка, краснопірка, верховодка, пічкур звичайний, гірчак європейський. Також чисельними у басейні Росі є окунь звичайний, йорж звичайний, бичок-бабка. З інтродукованих видів поширені по всьому басейну карась сріблястий, чебачок амурський. Домінує у Росі

родина коропових риб - 18 видів, що складає понад половини всіх існуючих тут видів.

Типовими мешканцями парку є комахи - метелики, бабки, жуки та інші, серед яких чимало видів, що шкодять деревам, а також інші безхребетні.

Ссавці. Є кротовини, проте їх мало, переважно кроти біля річки.

Відомості про тваринний світ парку наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Тваринний світ парку

№	Назва тварини	Латинь	Фото
Ссавці			
1.	Лисиця	<i>Vulpes vulpes</i> L.	
2.	Білка	<i>Sciurus vulgaris</i> L.	
3.	Їжак	<i>Erinaceus europaeus</i> L.	
4.	Кріт європейський	<i>Talpa europaea</i> L.	

5.	Нічниця	<i>Myotis</i>	
Птахи			
6.	Сорокопуд-жулан	<i>Lanius collurio</i> L.	
7.	Вивільга	<i>Oriolus oriolus</i> L.	
8.	Шпак	<i>Sturnus vulgaris</i> L.	
9.	Кропів'янка чорноголова	<i>Sylvia atricapilla</i> L.	

10.	Вівчарик-ковалик	<i>Phylloscopus collybita</i>	
11.	Мухоловка сіра	<i>Muscicapa striata</i>	
12.	Соловейко звичайний	<i>Luscinia luscinia</i>	
13.	Дрізд чорний	<i>Turdus merula</i> L.	
14.	Синиця велика	<i>Parus major</i> L.	

15.	Повзик	<i>Sitta europaea</i> L.	
16.	Зяблик	<i>Fringilla coelebs</i> L.	
17.	Пугач	<i>Bubo</i>	
18.	Сова бородата	<i>Strix nebulosa</i>	

19.	Припутень	<i>Columba palumbus</i>	
20.	Сойка	<i>Garrulus glandarius</i>	
21.	Сорока	<i>Pica pica</i>	
22.	Дятел великий строкатий	<i>Dendrocopos major</i>	
23.	Дятел середній	<i>Dendrocopos medius</i>	

24.	Крутиголовка	<i>Jynx torquilla</i>	
25.	дятел сивий	<i>Picus canus</i>	
Плазуни			
27.	Ящірка прудка	<i>Lacerta agilis</i>	
28.	Вуж звичайний	<i>Natrix natrix</i>	

Земноводні			
29.	Жаба озерна	<i>Rana ridibunda</i>	
Риби			
30.	Карась сріблястий	<i>Carassius gibelio</i>	
31.	Білий амур	<i>Stenopharyngodon idella</i>	
32.	Окунь звичайний	<i>Perca</i>	

Перелік видів тварин, занесених до Бернської конвенції:

Дятел великий строкатий *Dendrocopos major*

Вівчарик-ковалик *Phylloscopus collybita*

Мухоловка білошия

Синиця велика *Parus major* L.

Повзик *Sitta europaea* L.

Зелезняк

Чечітка звичайна

Зяблик *Fringilla coelebs* L.

1.2.4 Роль РЛП «Богуславль» в регіональній та локальній екомережі

Територія Парку є ключовою територією регіональної екомережі Київської області та входить до Пороської (Богуславської степової) ключова територія місцевого значення. Ключова територія репрезентує природні комплекси басейну (у т.ч. каньйону) р.Рось, лучно-степових екосистем та природних широколистяних лісів Лісостепу України. Ландшафти і екосистеми Парку виконують стабілізуючу функцію навколишнього середовища.

1.2.5 Моніторинг довкілля

Оцінка стану та ефективності сучасної системи моніторингу довкілля проводиться за наступними типами моніторингу: метеорологічні спостереження, інвентаризація автохтонної флори; картографування рослинного покриву; ботанічний моніторинг: фенологічні спостереження, оцінка стану збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, занесених до Червоної книги України, міжнародних та регіональних охоронних списків; інвентаризація аборигенної фауни; зоологічний моніторинг: біотопічний розподіл, динаміка чисельності та структура популяцій, оцінка стану рідкісних та зникаючих видів тварин, занесених до Червоної книги України, міжнародних і територіальних охоронних списків.

У межах Парку моніторинг проводиться згідно статті 43 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» та Програми Літопису природи, затвердженої спільним наказом Мінприроди та НАН України № 465/430 від 25 листопада 2002 року.

Аналізуючи сучасну систему моніторингу довкілля на території Парку, слід відмітити, що найбільш розвиненими напрямками робіт є наступні:

Метеорологічні спостереження. Дані роботи виконуються як розділ «Літопису природи». Збір та систематизація метеорологічних даних дозволяють вести спостереження за погодою, вивчати особливості місцевого клімату, який, в значній мірі, впливає на тваринний і рослинний світ регіону.

Дані основних метеопоказників для території Парку необхідно отримувати за результатами досліджень метеорологічної станції, що знаходиться у м. Миронівка.

У «Літопису природи» узагальнювати основні метеорологічні елементи, які визначають стан атмосфери: температура повітря (середньодобова, максимальна, мінімальна), відносна вологість повітря в %, опади в міліметрах, кількість днів з дощем та снігом, висота снігового покриву.

Ботанічний моніторинг. Здійснюються фенологічні спостереження, інвентаризація флори судинних рослин; проводяться дослідження змін рослинності, дослідження структури лісових угруповань, оцінка стану збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що занесені до Червоної книги України, у міжнародні та територіальні (адміністративні) «червоні» списки. Під час спостережень за трав'янистими рослинами фіксуються наступні фенофази: початок вегетації рослин, розпускання листя, цвітіння, дозрівання насіння і плодів, пожовтіння та опадання листя, кінець вегетації і відмирання.

Зоологічний моніторинг. Здійснюється лише за окремими компонентами, зокрема за дрібними ссавцями та птахами. Відсутність місцевих спеціалістів спонукає адміністрацію Парку залучати до цієї роботи фахівців з Києва та інших наукових центрів. Ця робота потребує розробки більш чітких рекомендацій для вдалих управлінських рішень на території Парку.

Перспективи розвитку системи моніторингу довкілля розробляються на основі системи закладення постійних пробних площ, щорічної оцінки стану та ефективності сучасної системи моніторингу довкілля за основними типами моніторингу. Для участі у проведенні періодичних інвентаризацій флори та фауни, отримання додаткового матеріалу про гідрологічні дослідження, ґрунти, тощо, пропонується запрошувати фахівців провідних науково-дослідних установ (Інститут гідробіології НАНУ, Інститут ботаніки НАНУ, Інститут зоології НАНУ та деяких інших).

Для здійснення моніторингу на території Парку залучаються фахівці наукового відділу та природоохоронних науково-дослідних відділень. Типи моніторингів, які не можуть здійснити підрозділи Парку, мають виконувати фахівці відповідного наукового напрямку. Такі роботи можуть проводитись за договорами з вищими навчальними закладами.

Картографічні та геодезичні моніторинги, за умови оснащення відповідним обладнанням і комп'ютерними програмами, можуть виконуватись спеціалістами Парку. Щоб виконувати **біологічні, гідрологічні та ґрунтознавчі моніторинги**, необхідне обладнання відповідної лабораторії.

Планується щорічний аналіз, систематизація та узагальнення даних моніторингу у Літописі природи Парку, наукових звітах та методичних рекомендаціях.

1.3 Соціально-економічна та культурна інформація

1.3.1 Історія та археологія

Місто Богуслав розташоване на берегах річки Рось, яка поділяє місто на дві частини: ліва – горбиста, з глибокими ярами та вулицями із значними ухилами, права – з більш спокійним рельєфом. 29 жовтня 2019 року на восьмій позачерговій сесії Богуславської міської ради депутати надали згоду на добровільне приєднання територіальної громади сіл Вільховець, Калинівка, Половецьке, Семигори Вільховецької сільської ради та територіальної громади сіл Тептіївка, Дешки Тептіївської сільської ради до Богуславської міської об'єднаної територіальної громади Київської області з адміністративним центром у місті Богуслав.

Але на час розроблення Проекту м. Богуслав – районний центр Богуславського району, який заснований 7 березня 1923р. У 1962 році він входив до складу Таращанського району, у 1965 році – до Миронівського. 8 грудня 1966 року Богуславський район було відновлено у повному сучасному складі. Він розташований у південній частині Київської області в межах Придніпровської височини правобережного лісостепу України.

Відстань до Києва – 123 кілометри. Район межує на півночі з Миронівським районом, на заході – з Рокитнянським і Таращанським районами Київської області, на сході – з Корсунь-Шевченківським, на півдні – з Лисянським районами Черкаської області.

Населення району - 40,6 тис. осіб, у т.ч. в місті - 17.1 тис., по селу - 23,5 тис., переважно українці. Площа 772 кв. км. Район об'єднує 41 населений пункт, 21 сільську та одну міську Раду.

Про древність богуславської землі говорять археологічні пам'ятки, які тут дуже поширені. На території Богуславщини зустрічаються пам'ятки 10 археологічних культур від епохи міді-бронзи до раннього середньовіччя, серед них - поселення трипільської культури (Медвин, Гута), скіфські могильники (Медвин, Дибинці), укріплені городища давніх слов'ян (Половецьке, Саварка, Момоти), змієві вали (Саварка, Москаленки, ур. Безодня). Літопис Руський за Іпатієвським списком повідомляє, що 1032 року Ярослав Мудрий «почав ставити города по Росі». Очевидно, тоді був заснований Богуслав.

Археологічні дослідження експедицією Інституту археології і археологічного музею АН УРСР у травні-червні 1982 року (Л. І. Іванченко, А. П. Моця), враховуючи наявність кераміки XI століття на дитинці і посаді Богуславль, підтвердили гіпотезу заснування літописного Богуславля у першій половині XI століття, коли Ярослав Мудрий проводив інтенсивне будівництво, направлене на зміцнення Пороської оборонної лінії Давньоруської держави.

Літописний Богуслав вперше згадується в давньоруському літописі під 1195 роком у зв'язку з посяганнями на нього суздальського князя Всеволода Велике Гніздо.

У 1240 році Богуславський край був зруйнований монголо-татарськими ордами. У 1362 році він потрапив під владу Литви, а після Люблінської унії 1569 р. його захопила шляхетська Польща. У 1591 році король Сигізмунд III віддав місто Богуслав у володіння волинському воєводі Янушу Острозькому і дозволив його заселяти. Місту були надані привілеї: населення звільнялося на 29 років від усяких податків і поборів, у ньому також дозволялося проводити торги один раз на тиждень і ярмарки двічі на рік. З цього часу Богуслав став центром староства. У 1620 році він одержав магдебурзьке право і герб - прапор з зображенням зелених берегів і блакитної річки з трьома скелями та жовтими хрестами. Богдан Хмельницький кілька разів обирав Богуслав місцем своєї стоянки з військами. Був він тут у 1651,

1654, 1655 та 1656 роках. Влітку 1654 року зустрічав тут антиохійського патріарха Макарія, що їхав до Москви. Павло Алеппський, який супроводжував і описував подорож патріарха, високо оцінив Богуславський замок: «...наблизились до великого міста з укріпленнями і цитаделлю на ім'я Богуслав...». Що ж до згаданої фортеці Богуслава, то вона дуже сильна, оточена двома стінами, одна всередині другої, і двома ровами. Вежі її численні, і з південного боку вона тягнеться краєм гори. Під нею тече вищезгадана річка, з якої стирчать величезні скелі. У фортеці є високі й пишні палаци, що належали ляхам, і поблизу них церква, яка теж їм належала. Укріплені замки також були в с. Синиця та Медвин, які позначені на карті Боплана, виданій у 1650 році.

За Андрусівським перемир'ям 1667 року Богуславщина відійшла до Польщі.

Богуславське староство в 1775 році переходить в дідичне право польському королю. Він дарує його своєму племіннику Станіславу Понятовському, а той продає його графу Кс. Браницькому в 1785 р. за 4 мільйони злотих (документи оформлено в 1799 р.). У 1793 році після другого поділу Польщі Богуслав увійшов до складу Росії. З 1796 року місто Богуслав став центром Богуславського повіту (рис.1.7). У 1837 році повітові установи були переведені до Канева, Богуслав став заштатним містечком.

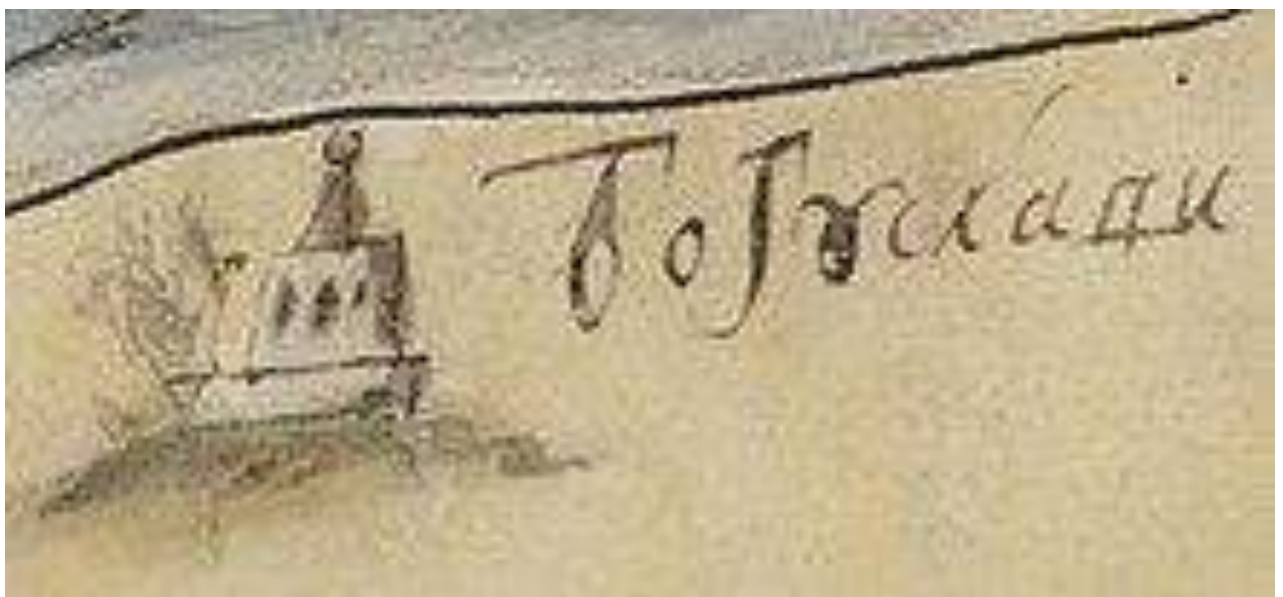

Рис.1.7 Богуслав на карті XVIII століття

У 1846 році сталася велика пожежа в Богуславі, в зв'язку з цим він втратив статус міста і входив до складу Канівського повіту як волость. До 1863 року місто стало одним з центрів підготовки польського повстання в Київській губернії.

З того часу і до наших днів місто пережило ще немало подій, руйнувань та відбудов.

Окрім багатой історії, місто Богуслав на цей час має багату виробничу інфраструктуру, що налічує чималу кількість підприємств, грандкар'єрів, фабрик та заводів різнопрофільних спеціалізацій.

Окремої уваги заслуговують культурно-відпочинкові місця міста. У Богуславі ви зможете відвідати такі дива, як: Богуславська кам'яниця (де на сьогодні розташований музей сучасного ужитково-декоративного мистецтва), Троїцька православна церква, Свято-Миколаївський монастир, музей історії Богуславщини, де зможете детальніше ознайомитися з захоплюючою історією минулого цього краю. Безумовно, вартими уваги є такі місця, як музей Марко Вовчок та музей Івана Сошенко. Видатним місцем Богуслава став пам'ятник землячці богуславців – легендарній українській героїні Марусі Богуславці.

Ні в якому разі не можна допустити помилки – побувавши в Богуславі, не відвідати геологічну пам'ятку природи. В долині річки Рось по її схилам ефектно розкидані гранітні брили, що «вросли» в землю. Їх вік складає вже не менше 2 млрд. років. І в тому місці, де Рось двома рукавами омиває гранітний острів, утворюються живописні пороги. Одне з таких місць жителі називають “Яма”. Це видатне місце має неповторні краєвиди, що не залишать байдужим нікого.

У місті Богуславі налічується 34 пам'ятників історії, культури і архітектури. Серед них – пам'ятки архітектури: «кам'яниця» початку ХУІІІ ст., будинок фабриканта Покраса ХІХ ст., православний храм Троїцької церкви ХІХ ст.

Серед пам'яток історії – будинок, в якому з 1885 р. проживала письменниця Марко Вовчок, в ньому розташований її меморіальний музей, на подвір'ї встановлено погруддя, а в мальовничому селі Хохітва зберігся будинок садибного

типу, в якому проживала письменниця в 1887-1893 роках, цей будинок є пам'яткою архітектури.

У Богуславі, в будинку, в якому у 1807 році народився і провів дитячі роки художник І.М. Сошенко, в трьох кімнатах знаходиться меморіальний музей художника, на подвір'ї встановлено погруддя знаменитого земляка.

На вулиці Шевченка розташований музей історії Богуславщини, в якому - понад 6000 оригінальних експонатів. Тут же на цій вулиці встановлено погруддя Т.Г. Шевченка (березень 1989 р.), пам'ятний знак Алімпію Галику (2008 р.), пам'ятний знак жертвам Чорнобильської катастрофи (2006 р.) та пам'ятник засновнику міста Ярославу Мудрому (2008 р.).

На території педагогічного коледжу в 1989 р. встановлено погруддя І.С. Нечуй-Левицькому, а його ім'я присвоєно цьому навчальному закладу. У травні 1981 р. відкрито пам'ятник легендарній Марусі Богуславці.

З метою збереження пам'яті і вшанування видатного хормейстера О. Кошиця, присвоєно його ім'я народній самодіяльній хоровій капелі педагогічного коледжу. Пам'ятки архітектури, розташовані в інших населених пунктах Богуславщини:

- дерев'яна церква в с. Бородані (початок 19 століття);
- дерев'яна церква в с. Вільхівець (середина 19 ст.);
- дерев'яна церква в с. Розкопанці.

1.3.2 Система закладів культури і туризму

У Богуславської міської ради функціонує: 32 бібліотеки, 33 клубні заклади культури, Богуславська школа мистецтв, Медвинська музична школа, Музей історії Богуславщини і два його філіали.

До централізованої бібліотечної системи району входить 30 сільських, районна та дитяча бібліотеки. До послуг користувачів району 532550 примірників книжкового фонду.

При бібліотеках ЦБС діють 41 клуб та об'єднання за інтересами, 32 краєзнавчих куточки, 31 регіонально-інформаційний центр.

Працює 118 клубних формувань в яких задіяно 1220 учасників, з них: 5 оркестрових, 35 вокально-хорових, 7 хореографічних, 19 театральних, 29 художнього читання. 13 колективів мають звання «Народний». Функціонує 23 любительських об'єднань, які налічують 196 учасників. У районі функціонує 26 садиб сільського зеленого туризму, які кожного року успішно приймають туристів, завдяки чому покращується матеріальне становище родин, розвивається інфраструктура села, відроджуються традиції української нації.

Оновлена електронна база даних туристично-рекреаційного комплексу Богуславщини. Відділ культури співпрацює з Першим екскурсійним бюро в м. Києві, на сайті якого розміщені тури вихідного дня на Богуславщині.

Співробітниками музею історії Богуславщини забезпечується супровід туристів. В 2018 році в Богуславському районі відпочило біля 8 тисяч туристів.

Розвитку туризму сприяють розвинена соціальна інфраструктура, а саме: Універсальний навчально-тренувальний центр зимових видів спорту «Льодограй», ДОЗ СТ «Чайка», ТОК «Гончарі», ТРК «Стефанія», бази відпочинку: «Джерело», «Сонячний бір», «Чайка», наявні готелі, музеї. У теперішній час у Богуславі функціонує декілька музеїв, кожен з яких розповідає свою історію: про найдавніші часи, про мистецтво Богуславщини, про видатних людей, чий життєвий шлях був пов'язаний з Богуславом:

- Богуславський історико-краєзнавчий музей (вул. Шевченка, 38);
- Музей сучасного ужитково-декоративного мистецтва (вул. Шевченка, 35);
- Меморіальний музей-садиба Івана Сошенка (вул. Зозулі, 1);
- Меморіальний музей-садиба Марка Вовчка (вул. Марка Вовчка, 15);
- Регіональний ландшафтний парк «Богуславль».

Універсальний навчально-тренувальний центр зимових видів спорту «Льодограй», відкрився 6 листопада 2014 року. Центр призначений в першу чергу для тренувань юних хокеїстів та фігуристів з сусідніх районів Київської області та інших областей України. У місті діє спортивна школа та стадіон, декілька спортивних залів і майданчиків. Також у місті є два готелі. Поблизу міста розташовані рекреаційні бази та санаторії.

1.3.3 Етнографічні особливості території

Богуслав чарівне містечко яке все в пагорбах і крутих схилах. В кам'янистих берегах тече красуня р. Рось, яка ділить місто на «старе» й «нове». В 1032 році на місці зруйнованого печенігами Буслава Яросла Мудрий зводить новий форпост який нарекає Богуславом. Час розквіту черняхівсько культури II-IV ст. н.е. Відомо немало поселень цієї культури в Медвині - між Дешками і Біївцями. З навколишніх урочищ найбільш пам'ятні: Чорнобаївське, Савур-Могила, Черкес-долина, Тістовий яр, Юшків ліс, свята і Вовча гора. Село бране Поле розміщене біля рівнини, яка називається Черкес-долиною. Документи свідчать, що в 1799 році князь С. Понятковський продає Богуславський ключ (право власності) графу Ксаверію Браницькому. Багата земля Богуславщини на легенди. Вони різні. Та одна з них - це те що, місто називають містом трьох героїнь, і одна з них – Маруся Богуславка.

У післяреформений період на Богуславщині інтенсивно розвивалися капіталістичні відносини. Виникли нові промислові підприємства в місті: суконна та воскобійна фабрики (1866 р.). На початку 1930-х років в Богуславі діяли суконна фабрика, шкіряний та миловарний заводи, електростанція, олійниця, млини, невеликі промислові артілі «Ткач», «Гірник», «Більшовик», «Харчотруд», «Червоний кооператор», «Червоний транспортник» та багато інших, а саме місто по праву рахувалося аграрно-промисловим центром цілого південно-східного регіону Київщини. 1932 року була створена Богуславська МТС.

Споживчий ринок району характеризувався високим рівнем насиченості товарів продовольчої і непродовольчої групи з переважанням продукції вітчизняних товаровиробників, широким спектром різноманітних послуг для населення, подальшим розвитком мережі об'єктів торгівлі та сфери послуг. Стабільна ситуація на споживчому ринку позитивно вплинула на формування районного товарного ринку та загального економічного потенціалу району, сприяла розвитку бізнесу та створенню нових робочих місць для працевлаштування населення.

1.3.4 Організація та використання території в минулому

Територія парку «Богуславль» використовувалась в минулому як центральна частина міста для відпочинку містян. Територія представлена як острів, який утворився в результаті витікання із р. Рось річечки Свалолка, яка далі впадає в р. Рось. Ця територія була вільна від споруд, а на ній росли верби та очерет. На місці сьогоденішнього пам'ятника Марусі Богуславці, на невисокому каменистому пагорбі була Покровська церква, ще недавно стояв дубовий хрест.

1.3.5 Історія створення Парку

Експертами та науковцями інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена, Ботанічного саду ім. ак. Фоміна та інших наукових установ були проведені обстеження в 1980-90 роках та були підготовлені висновки про природо-охоронну цінність території. 10 березня 1994 році шістнадцята сесія двадцять першого скликання Київської обласної ради народних депутатів прийняла рішення «Про оголошення ново виявлених та резервування цінних для заповідання територій, об'єктів ПЗФ місцевого значення» Цим рішенням була утворена геологічна пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів» на площі 4.0 га. В 2008 році Київська обласна рада рішенням від 12.12.2008 року № 391-21-V на базі геологічної пам'ятки створила РЛП «Богуславль».

1.3.6 Місцеві громади та населення

Населення району - 40,6 тис. осіб, у т.ч. в місті - 17.1 тис., по селу - 23,5 тис, переважно українці. Площа 772 кв. км. Район об'єднує 41 населений пункт, 21 сільську та одну міську Раду в тому числі:

Районний центр м. Богуслав розташований на берегах річки Рось, яка поділяє місто на дві частини: ліва – горбиста, з глибокими ярами та вулицями із значними ухилами, права – з більш спокійним рельєфом.

На цей час проходить процес формування спроможних територіальних громад.

Відповідно до розпорядження кабінету Міністрів України від 18.11.2015 №1206-р затверджено перспективний план формування територій громад Київської області, відповідно до якого на території Богуславського району утворюються дві

громади – Богуславська громада з адміністративним центром м. Богуслав та Медвинська громада з адміністративним центром с. Медвин.

Богуславською міською радою прийнято рішення «Про ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст» від 26.06.2017 №459-23-УІІ, яким ініціюється добровільне об'єднання територіальних громад міста Богуслав та сіл Біївці (Біївецька сільська рада), села Киданівка (Киданівська сільська рада), Розкопанці (Розкопанецька сільська рада), Хохітва, Івки, Поташня (Хохітвянська сільська рада), в Богуславську територіальну громаду з центром у м. Богуслав.

Розпорядженням голови КОДА затверджено висновок щодо відповідності Конституції та Законам України проектів рішень «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 22.09.2017 №504, підготовлено пакет документів для звернення до Центральної виборчої комісії про призначення перших виборів депутатів та голови ОТГ відповідно до чинного законодавства.

Культові споруди м. Богуслав:

- Свято-Троїцька церква є історико-архітектурною пам'яткою національного значення. Будівництво храму було розпочато Олександром Браницьким. Основні будівельні роботи були завершені 1861 року.
- Свято-Миколаївський чоловічий монастир веде початок своєї історії від другої половини XVI століття.
- Храм Покрова Пресвятої Богородиці був освячений 12 жовтня 2015 року Святейшим Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом

Поза межами історичного центру Богуслава, при вулиці Шевченка 68, знаходиться маловідомий костел Київщини – костел Святого Владислава, який є парафіяльним храмом римо-католицької парафії Зішестя Святого Духа. Храм збудовано у 1819–1825 роках. Костел було закрито 1927 року. 2008 року місцевими римо-католиками розпочалися роботи з повернення костелу. У жовтні 2009 року було зареєстровано римо-католицьку громаду м. Богуслава. І вже за кілька днів власник будівлі дозволив правити Службу Божу у приміщенні костелу. У жовтні 2012 року відбулося урочисте перенесення в храм статуї Діви Марії з каплички при

колишній плебанії, а 19 травня 2013 року освячено хрест, встановлений на костелі. У червні 2014 року приміщення колишнього костелу офіційно повернули вірянам. Нині святиня потребує капітального ремонту. У майбутньому планується повернути костелу його первісний вигляд

Клірові відомості, метричні книги, сповідні розписи церков Пресвятої Трійці, Покрова Пресвятої Богородиці, св. Параскеви, Преображення Господнього м-ка Богуслав (приписні прис. с. Туники прип. до ц. Пресвятої Трійці; с. Розкопанці прип. до ц. Покрова Пресвятої Богородиці) Богуславського пов. Київського нам., з 1797 р. Богуславського, з 1846 р. Канівського пов. Київської губ. зберігаються в ЦДАК України Церква Пресвятої Трійці.

1.3.7 Інфраструктура та зв'язок

Враховуючи те, що площа РЛП є відносно не великою, а парк розташований у центральній частині міста, основу його інфраструктури складає власне інфраструктура міста в цілому, в тому числі як районного центру.

Транспорт та дорожнє господарство

Транспортна галузь є важливою складовою в структурі господарського комплексу району. Її діяльність спрямована на задоволення потреб населення у якісному та безпечному транспортному обслуговуванні.

Протягом 2018 року в районі продовжувалась робота, спрямована на забезпечення належної якості та безпеки пасажирських та вантажних перевезень за рахунок удосконалення системи управління автотранспортною інфраструктурою, поліпшення якості дорожнього покриття.

На території Богуслава функціонує 12 приміських автобусних маршрутів загального користування, забезпечується виконання 12 оборотних рейсів у звичайному режимі та 12 оборотних рейсів у режимі маршрутного таксі.

Розроблена схема руху транспортних засобів дозволяє забезпечити транспортну доступність з районним центром жителям всіх населених пунктів району.

Енергозабезпечення та енергозбереження

Проблема неефективного використання енергоресурсів присутня в усіх секторах економіки, бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві Богуслава. Довгий термін експлуатації призвів до зношеності котельного та технологічного обладнання, що використовується для теплопостачання. Це, в свою чергу, призвело до надмірних витрат паливно-енергетичних ресурсів, понаднормових втрат енергії, а отже – до підвищення тарифів та збільшення витрат населення на закупівлю комунальних послуг. Як наслідок, перевитрати паливно-енергетичних ресурсів призвели до збільшення бюджетних видатків та значного підвищення вартості житлово-комунальних послуг.

Особливо гострою є проблема енергозбереження для бюджетних організацій. З одного боку, це обумовлено соціальним значенням цих об'єктів, з іншого боку, наявністю морально застарілого, низько ефективного обладнання та недостатності обсягів реалізації енергозберігаючих заходів, що в свою чергу є одними з основних причин дефіциту коштів у місцевих бюджетах району.

З метою забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, підвищення енергоефективності, скорочення видатків бюджетних коштів та коштів громадян на оплату енергоресурсів, збільшення обсягів інвестицій в енергоефективну модернізацію розроблено Програму енергозбереження (підвищення енергоефективності) Богуславського району на 2017 – 2020 роки, яка затверджена рішенням Богуславської районної ради від 23.05.2017 № 220-16-VII.

На виконання розпорядження КМУ від 26.04.2017 №732-р «Про затвердження плану заходів із впровадження систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах» здійснюється щоденний моніторинг споживання енергоресурсів бюджетними закладами через автоматизовану систему енергомоніторингу «Київщина енергоефективна». Реалізація даних заходів сприяє ощадливому використанню енергоресурсів та дозволяє контролювати аномальні явища пере використання енергоресурсів.

1.3.8 Промисловість

Перспективи розвитку промисловості району у 2019 році тісно пов'язані із результатами діяльності підприємств за звітний 2018 рік. Незважаючи на негативний вплив на діяльність підприємств району дестабілізуючих зовнішніх факторів протягом звітного року спостерігалось жваве нарощення виробництва промислової продукції.

Обсяги виробництва промислової продукції в діючих цінах за 2018 рік склали 667,7 млн. грн., що на 146,3 млн. грн., або на 28,1 % більше, ніж за 2017 рік (за даними підприємств).

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2018 рік склав 485,5 млн. грн., що на 93,8 млн. грн. або на 23,9 % більше, ніж за попередній 2017 рік.

1.3.9 Сільське господарство

Богуславщина вважається аграрним районом – напрямок зерно-буяковий з розвинутим тваринництвом. Загальна площа земель 77183 га: з них: сільськогосподарські землі 51729 га, в тому числі сільгоспугіддя 50895 га з них рілля 43665 га - багаторічні насадження 759 га - сіножаті 3629 га - пасовища 2843 га - під господарськими будівлями і дворами 372 га - під господарськими шляхами і прогонами 326 га - забруднені с.г. угіддя 136 га - землі запасу 52 га. Ліси та лісовкриті площі – всього 19518 га в т.ч. - агроліс 4664 га - держліс 14854 га у тому числі: - лісові землі 18466 га - чагарники 10523 га. Забудовані землі 2966 га. Відкриті заболочені землі 804 га.

Однією з провідних галузей району є агропромислове виробництво, у якій здійснюють діяльність 63 підприємства, серед них 20 товариств, 5 приватно-орендних підприємств та 38 фермерських господарств; приватні підприємці та домогосподарства.

Обсяги виробництва валової продукції сільського господарства (у порівнянних цінах 2010 року) за 2018 рік зросли на 20,2% або на 64,7 млн. грн. у порівнянні з попереднім 2017 роком і склали 384,8 млн. грн., зокрема продукції рослинництва – 337,8 млн. грн. та продукції тваринництва 47,0 млн. гривень.

У 2018 році сільськогосподарськими підприємствами залучено внутрішніх інвестицій на суму – 88,55 млн. грн., що на 8,05 млн. грн. (або на 10%) більше, ніж 2017 року.

Стан галузі рослинництва. У 2018 році аграріям Богуславського району вдалося зібрати 106,4 тис. тон урожаю зернових та зернобобових культур із площі 14795 га при середній урожайності 71,9 ц/га (у 2017 – 41,8 ц/га), що на 45, 2 тис. тон або у 1,7 разів більше проти минулого року. При цьому площа під культурами майже не змінилася (зросла на 149 га або на 1%).

Зросли площі, валовий збір та урожайність і інших с/г культур : соняшника, цукрових буряків та сої. Урожайність соняшника зросла на 9,3 ц/га або на 42,9% і склала 31 ц/га, цукрових буряків на 212,9 ц/га або у 1,7 разів і склала 518,9 ц/га, урожайність сої зросла на 14,9 ц/га або у 2 рази і склала 29 ц/га.

1.3.10 Охорона здоров'я

Мережа системи охорони здоров'я міста Богуслав представлена наступними лікувально-профілактичними закладами:

- Богуславською центральною районною лікарнею (12 профільних відділень на 150 ліжко-місць, поліклінічне відділення та діагностичні відділення по 17-ти спеціалізація на 345 відвідувань за зміну), Медвинською дільничною лікарнею (5 ліжок терапевтичного профілю та 10 ліжок відділення сестринського догляду);
- Комунальним неприбутковим підприємством Богуславської районної ради «Богуславський районний центр первинної медико-санітарної допомоги», який включає 5 амбулаторій загальної практики сімейної медицини сільського типу, 1 амбулаторію міського типу, 3 фельдшерсько-акушерських пункти, 26 фельдшерських пунктів.

Богуславською станцією екстреної медичної допомоги Київського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

У Богуславській ЦРЛ медичне обслуговування здійснюють 365 медичних працівників в тому числі 59 лікарів. Протягом 2018 року жителями району здійснено

137 тис. відвідувань Богуславської ЦРЛ та Медвинської ДЛ, проліковано стаціонарно 5,3 тис. хворих, відсоток виконання ліжко-днів – 88,4%.

Богуславському районному центру первинної медико-санітарної допомоги у поточному році виділено за програмою «Доступні ліки» для отримання хворими ліків від серцево-судинних захворювань, діабету II типу та бронхіальної астми безкоштовно або з незначною доплатою 564,4 тис. грн.

Забезпечено медикаментами 194 особи пільгових категорій населення в 2018 році безкоштовно за рецептами лікарів на суму 105,0 тисяч гривень.

В рамках кампанії «Обери собі лікаря» з 18.05.2018р. розпочато підписання декларацій лікарів з пацієнтами. Станом на 01.01.2019 року підписано 18511 декларацій, що становить 54 % від загальної кількості населення. Уклали встановлену норму декларацій 10 лікарів з 12.

На цей час мережа системи охорони здоров'я району представлена наступними лікувально-профілактичними закладами:

- Центральна районна лікарня – на 155 ліжок;
- Медвинська дільнична лікарня – на 10 ліжок і 10 ліжок сестринського догляду;
- Центр первинної медико-санітарної допомоги з амбулаторією - на 280 відвідувань в день: 6 медичних амбулаторій ЗПСМ (міська амбулаторія, МАЗПСМ с. Дибинці, МАЗПСМ с. Побережжя, МАЗПСМ с. Хохітва, МАЗПСМ с. Іванівка, МАЗПСМ с. Мисайлівка; 3 фельдшерсько-акушерських пункти; 26 фельдшерських пунктів, 3 здоровпункти (ЦПТО, ВПУ сфери послуг, гуманітарний коледж ім. Нечуя Левицького);
- Богуславська станція екстреної медичної допомоги на базі Київського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Медичне обслуговування району здійснюють 532 медичних працівники, з них: 80 - лікарі, 213 - середні медичні працівники та 136 - молодші медичні працівники; інші працівники – 100.

При ЦРЛ та Медвинській ДЛ функціонують денні стаціонари на 25 та 10 місць ліжок відповідно, крім того, у спеціалізованих відділеннях Богуславської ЦРЛ затверджені ліжка денного перебування хворих у загальній кількості 30 ліжок.

1.3.11 Освіта

На сьогодні освіта Богуслава характеризується стабільними кількісними і якісними показниками та позитивними тенденціями розвитку. На виконання державної програми розвитку освіти, реалізації державної політики в системі дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти в 2018-2019 навчальному році в Богуславському районі продовжено впровадження реформ у системі освіти відповідно до Програми «Розвитку системи освіти Богуславського району на 2017-2020 роки».

У Богуславі районі функціонує 3 закладів загальної середньої освіти, 3 заклади дошкільної освіти, позашкільний навчальний заклад – центр дитячої та юнацької творчості, дитячо-юнацька спортивна школа та комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр». Професійно-технічна освіта представлена: ДПТНЗ «Богуславське вище професійне училище сфери послуг», КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж імені І. С. Нечуя-Левицького», державним навчальним закладом «Богуславський центр професійно-технічної освіти», Богуславською філією МАУП.

1.3.12 Рекреація і туризм

Рекреаційно-туристичний потенціал території – це сукупність її природних та суспільно-історичних ресурсів, а також наявної господарської і комунікаційної інфраструктури території, її іміджу, які слугують чи можуть слугувати передумовами розвитку певних видів туризму.

Рекреаційно-туристичний потенціал території РЛП «Богуславль» визначається:

- по-перше, за природними складовими, що становлять природно-екологічний базис його розвитку. Вони розглядаються за особливостями рельєфу, ступенем насиченості геологічними ресурсами, що мають рекреаційне значення, комфортністю погодно-кліматичних умов, наявністю гідрологічних рекреаційних ресурсів, різноманітністю біологічних ресурсів території, привабливістю ландшафтів, екологічним станом;

- по-друге, за соціально-історичною значимістю, сформованою багатьма поколіннями людей, які залишили на конкретній території РЛП також м. Богуслав сліди своєї діяльності у вигляді різних типів поселень, пам'яток матеріальної та духовної культури;
- по-третє, за трудовим потенціалом, який характеризується чисельністю, структурою та якістю робочої сили відповідно до рівня кваліфікації та освіти працівників;

Територія РЛП, хоча і займає територію 7.5 га, але сприятлива для екскурсій та маршрутів з метою пізнання природи. Значний інтерес в цьому плані являють справжні луки з багатою болотно-лучною рослинністю. Не менш цікавим є геологічна пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів». Каньйон утворено світло-сірими, біотитовими, середньозернистими, рожево-сірими пегматоїдними гранітами. Цим мінералам близько 2 мільярдів років, а належать вони до геологічної ери палеопротерозою. На мальовничих прибережних схилах піднімаються величні брили граніту. Такі скельні утворення мають вражаючий вигляд, довгу історію, оповиті безліччю легенд і загадок. За допомогою створення еколого-освітніх стежок можна сформувати ландшафтний парк гранітів які є індивідуальні як по обсягу та і формі.

Для аматорської риболовлі територія РЛП також має сприятливі умови – багато зручних місць для рибальства розташовані на берегах р. Рось (рис.1.8). Основними об'єктами любительського лову риби є карась срібний, окунь звичайний, плітка. Крім природних рекреаційних ресурсів територія РЛП цікава ще й з історичної точки зору, що дає перспективу розвитку пізнавальних маршрутів. Події, починаючи з найдавніших часів, мають бути включені до тематики екскурсій, в яких мають використовуватись дані краєзнавчих музеїв.

Рис. 1.8 Розміщення парку у системі міста, аерофотозйомка

1.3.13 Інформування, екологічна просвітницька діяльність

Інформування, екологічна просвітницька діяльність, що проводиться згідно Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на регіональні ландшафтні парки покладається виконання таких завдань як:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів; створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;
- сприяння екологічній освітньо-виховній роботі.

Їх реалізація потребує від Адміністрації парку впровадження певних заходів, які спрямовані на інформування населення про режим охорони території парку,

умови для відпочинку, правила поведінки тощо. Враховуючи те, що парк лише розпочинає свою діяльність, основними інформаційними заходами мають бути:

1. створення й облаштування візит-центру;
2. видання друкованої продукції про РЛП (буклети про стан біологічних компонентів на території парку, путівники, картосхеми екологічних стежок і туристичних маршрутів);
3. оформлення об'єктів показу (маркування екологічних стежок, туристичних маршрутів, інформаційне оформлення визначних місць і точок спостереження).

Для потенційних екотуристів та рекреантів, що будуть відвідувати територію РЛП необхідно підготувати інформаційні матеріали, що міститимуть у собі інформацію, котра відповідатиме на запитання, що найчастіше задаються туристами, а саме:

- Які природні та історико-культурні цінності є на території РЛП?;
- Як туди добратися?
- Які умови відвідування?
- Що можна подивитися?
- Де можна зупинитися?
- Де можна пообідати?
- Де можна одержати додаткову інформацію?
- Як зробити попереднє замовлення дані про місцезнаходження (адреса та телефони) аптек, лікарень, дільниць міліції, рятувальних служб тощо?
- Про порядок і термін відвідування
- Про транспортні можливості
- Про набір основних і додаткових послуг
- Про існуючі екологічні стежки, туристичні маршрути, екскурсії, тощо

Слід зазначити, що така друкована продукція буде виконувати роль реклами для території парку. Беручи до уваги, що парк тільки розпочинає свою діяльність, слід зазначити, що еколого-просвітницька діяльність не здійснювалася. Тому враховуючи це, а також з метою виконання завдань парку, спрямованих на реалізацію еколого-освітніх заходів, Адміністрації парку необхідно:

- розпочати тісну співпрацю з районним відділом освіти та школами, вищими навчальними закладами, що мають факультети природничого спрямування, шляхом налагодження наукової та творчої співпраці;
- організувати співпрацю з місцевим населенням, громадськими (неурядовими) організаціями, у тому числі міжнародними;
- налагодити співробітництво з органами державної влади та місцевого самоврядування, засобами масової інформації та іншими зацікавленими установами;
- сприяти організації масових природоохоронних та еколого-освітніх заходів таких як Міжнародний день водно-болотних угідь, День довкілля, Міжнародний день Землі, Міжнародний день біологічного різноманіття, Всесвітній день захисту навколишнього середовища та ін.;
- видати та розповсюдити поліграфічну продукцію із символікою парку (календарі із екологічними святами, буклети, листівки);
- створити аудіо та відеоматеріали про парк; - готувати регулярні повідомлення (статті, телевізійні та радіо сюжети) про роботу парку до ЗМІ різних рівнів;
- створити Web-сторінку парку.

РОЗДІЛ 2

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ПРОБЛЕМ

2.1 Найважливіші цінності парку та пріоритети щодо їх збереження

Ландшафтна та геологічна цінність

Основою території РЛП «Богуславль» є пам'ятка природи «Відслонення богуславських гранітів» (рис.2.1), яка перебуває під охороною держави.

Відповідно до визначення геологічної цінності то необхідно відмітити, що геологічні пам'ятки природи (англ. *natural geological monuments*;) – унікальні або типові геологічні об'єкти, що мають наукову, культурно-пізнавальну або естетичну цінність і охороняються державою.

Рис. 2.1 Пам'ятка природи – «Відслонення богуславських гранітів»

У 1993 році підприємством «Геоінформ» Державного комітету України по геології і використанню надр та Європейською асоціацією ProGEO по збереженню геологічної спадщини почалася розробка проекту «Систематизація та опис геологічних пам'яток України, розробка рекомендацій по їх популяризації, використання та збереження». А вже в 1995 році була виконана колективна робота «Геологічні пам'ятки природи України: проблеми вивчення, збереження та раціонального використання» (автори В.П. Гриценко, А.А. Іщенко, Ю.О. Русько, В.І. Шевченко).

Таким чином територія РЛП «Богуславль» сформована науковою, культурно-пізнавальною або естетичною геологічною цінністю та ландшафтним різноманіттям і мозаїчністю території регіонального ландшафтного парку, які обумовлені густою гідрографічною мережею, рельєфними особливостями території, лучно-болотних територій, різноманіттям антропогенної діяльності та антропогенних ландшафтів.

Більшість ландшафтів у межах парку є типовими і не потребують особливих заходів з їх охорони. Однак, вразливість і чутливість їх до антропогенного втручання висока. Ландшафти Парку збережені у своєму природному стані, з регламентованою господарською діяльністю. Однак вони перебувають у безпосередньому контакті з антропогенізованими поселенськими у перспективному для розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіоні. Ландшафти РЛП є унікальними в межах долини р.Рось за своїм походженням, структурою, збереженістю природних комплексів.

Зоологічна цінність

Відносно зоогеографічного районування територія РЛП «Богуславль», яка знаходиться в долині р.Рось, відноситься до Палеарктичної області, Бореально Європейсько-Сибірської підобласті, Європейсько-Західносибірської лісової провінції, східно-Європейського окугу, району Мішаного, листяного лісу та лісостепу, Дністровсько-Дніпровської підділянки (Правобережної).

За результатами проведених досліджень та літературними даними в р.Рось багато різних видів риби на території РЛП зустрічаються птахи та деякі види безхребетних, серед яких найчисленнішими є комахи.

Соціально-економічна цінність

Соціально-економічна цінність Парку полягає у розбудові рекреаційно-туристської сфери Богуславщини як сучасного альтернативного напрямку господарського розвитку. Це сприяє залученню місцевих громад до створення рекреаційно-туристської інфраструктури, росту місцевих інвестицій у сільський зелений туризм і оздоровлення населення, створенні нових робочих місць і росту числа зайнятих, підвищенню загального рівня доходів населення.

Історико-культурна цінність

На території Парку а також у м. Богуслав наявна значна кількість археологічних та історичних пам'яток. Літописні міста, давні городища, поселення, ланцюги укріплень, оборонні споруди, руїни замку, козацькі кладовища, місця боїв - все це становить значну історико-культурну цінність території, є спадщиною майбутніх поколінь і потребує охорони та збереження.

Рекреаційна цінність

В межах Парку та прилеглих територій поєднуються унікальні природні і історико-культурні рекреаційні ресурси, які сприяють розвитку пізнавальної, спортивної та оздоровчої рекреації. Більшість території Парку є придатною для пішохідних маршрутів.

На території Парку прокладено п'ять еколого-туристичних маршрутів , які охоплюють території, прилеглі до Парку. Територія РЛП є цілком перспективною з точки зору розвитку екологічних видів туризму, проте розвиток цього виду діяльності потребує розробки власної стратегії розвитку, що у першу чергу має забезпечити вирішення ряду певних проблем, перелік яких наведено нижче.

1. Відсутність у міськради повної інформації про наявні об'єкти, що можуть приваблювати туристів на територію РЛП. Спосіб вирішення: провести повну інвентаризацію, усіх об'єктів, що можуть зацікавити туристів. До таких об'єктів слід віднести: визначні місця, пам'ятки природи, ділянки мальовничих ландшафтів, цікаві геологічні об'єкти, оцінити ступінь їх привабливості та розробити заходи щодо їх пристосування для демонстрації туристам. У випадку використання природних об'єктів обов'язково врахувати можливі негативні

наслідки, до яких може призвести активне їх відвідування та відповідним чином врахувати це (встановити певні обмеження).

2. Непристосованість ряду потенційно цікавих об'єктів для показу туристам. Значна кількість визначних об'єктів, що розташовані на території РЛП, перебуває у занедбаному стані, або потребує відповідного інформаційного облаштування, оскільки без цього цікаві об'єкти часто залишаються по за увагою відвідувачів. Для вирішення проблеми необхідно провести заходи із благоустрою навколо об'єктів, встановити відповідні інформаційні щити; зробити підхід до об'єктів зручним – розчистити стежки, встановити вказівники, облаштувати містки, побудувати спостережні вежі тощо.
3. Відсутність розроблених та облаштованих туристичних маршрутів, екологічних стежок, недостатня кількість місць короткочасного відпочинку. Це не дає можливості правильно організувати і упорядкувати потік туристів та забезпечити відвідувачам належний рівень комфорту при відвідуванні парку. Проте на початковій стадії варто зробити один «оглядовий» маршрут територією, який включатиме у себе кілька найбільш цікавих та найбільш типових для території об'єктів.
4. Відсутність осередку інформаційного обслуговування туристів. Проблема вирішується через створення візит-центру – осередку, де відвідувачі можуть ознайомитись із інформацією про природні та історико-культурні особливості території РЛП і отримати актуальну довідкову інформацію туристичного характеру.
5. Відсутність обізнаності населення (потенційних відвідувачів) щодо визначних туристичних об'єктів РЛП та умов їх відвідування. Дана проблема обумовлена тим, що до сих пір не створена адміністрація парку. Для забезпечення розповсюдження інформації необхідним є виконання таких заходів, як: видання та поширення поліграфічної продукції, проведення виступів у ЗМІ, розміщення інформації у мережі Інтернет через власну WEB-сторінку та соціальні мережі (останнє можуть забезпечити волонтери та відвідувачі).

6. Низький рівень розвитку інфраструктури для обслуговування відвідувачів. Наразі у м. Богуслав кількість пунктів харчування та готелів є недостатньою для розміщення належної кількості туристів. Вирішення даної проблеми залежить від активності місцевого населення, яке має бути залучене до побутового обслуговування відвідувачів РЛП. Адміністрація РЛП, через надання інформаційно-методичної підтримки, має сприяти створенню місцевим населенням осередків (садиб) сільського зеленого туризму та сприяти поширенню рекламної інформації (щодо зелених садиб, міні-готелів та пунктів харчування) серед відвідувачів.
7. Відсутність належної кількості гідів та екскурсоводів для обслуговування туристів. Вирішення проблеми можливе через залучення до обслуговування туристів зацікавлених місцевих мешканців (власників зелених садиб).
8. Зниження привабливості (деградація) ландшафтів, внаслідок антропогенного впливу. Вирішення проблеми – Ініціювання проведення заходів із благоустрою території (прибирання сміття, озеленення населених пунктів, відновлення деградованих територій) із залученням органів місцевого самоврядування, населення, волонтерів.

Еколого-освітня цінність

Екологічні освітньо-виховні, культурні, естетичні та історичні цінності і пріоритети щодо їх збереження. Як відомо, природно-заповідні території можуть виступати центрами організації екологічної освіти та виховання, цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку і діяльність населення з метою формування екологічної свідомості та залучення людей до збереження природної спадщини. Для виконання цієї функції розробляються відповідні напрями, порядок організації і проведення еколого-освітньої діяльності, взаємодії з громадськістю тощо. В рамках діяльності, що здійснюється на території РЛП, слід відмітити наступні еколого-виховні цінності території та пріоритети щодо їх збереження:

1. Проектовані екологічні стежки. Їх організація разом з екскурсіями є перспективною формою природоохоронної пропаганди. Оскільки важливим

елементом екологічної стежки є інформативність, то саме наявність такого елемента є засобом поширення еколого-освітніх знань.

2. Проектована мережа інформаційних щитів еколого-освітнього змісту дозволить більш системно підвищувати рівень еколого-освітньої роботи в регіоні. Отже, еколого-освітня та виховна діяльність є одним із чинників розвитку природоохоронної діяльності, розвитку екологічної свідомості та культури всіх верств населення, виховання розуміння сучасних екологічних і природоохоронних проблем. Таким чином, сукупність наявних цінностей на території РЛП сприятиме формуванню оптимальних відносин між людиною та природою. Парк як природоохоронна установа проводить освітньо-виховну роботу зі збереження природи та історико-культурних цінностей на території, ознайомлює громадян із законодавством у природоохоронній сфері, проводить інформування місцевого населення та відвідувачів щодо діяльності Парку. Також забезпечує доступ до публічної інформації, сприяє формуванню наукових знань, поглядів, переконань щодо відповідального ставлення до навколишнього природного середовища, створенню позитивного іміджу Парку, забезпеченню підтримки природоохоронної діяльності установи місцевим населенням та відвідувачами.

Екологічна цінність

Територія Парку є ключовою територією регіональної екомережі Київської області. Ландшафти і екосистеми Парку виконують стабілізуючу функцію навколишнього середовища.

2.2 Аналіз виконання попереднього проекту організації території

Проект організації території Парку виконано вперше, тому аналіз із виконання попереднього - відсутній.

2.3 Оцінка системи управління

Оцінку системи управління надати не можливо, у зв'язку із відсутністю органів управління. З метою забезпечення ефективного управління регіональним ландшафтним парком «Богуславль» відповідно до статей 5, 23, 24 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», керуючись пунктом 24 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», функції з управління регіональним ландшафтним парком покладено на Богуславську міську раду.

Згідно закону про ПЗФ управління регіональними ландшафтними парками здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Але до цього часу в парку не створена спеціальна Адміністрація. Тому для прийняття важливих рішень, забезпечення ефективного виконання покладених на РЛП завдань доцільно створити спеціальну адміністрацію при Богуславській міській раді, яка буде підзвітна департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації. Крім того необхідно створити Науково-технічну раду РЛП до складу якої запросити провідних представників провідних наукових установ області в галузі екології, ботаніки, геології, тощо.

Звітування, оцінка ефективності впровадження Проекту організації території та його адаптація

Оцінка реалізації Проекту організації території повинна здійснюватися на підставі квартального та річного звітування адміністрацією РЛП про хід реалізації тих чи інших заходів, передбачених Проектом організації території РЛП перед науково-технічною радою, яку слід створити. За результатами звітування здійснюється його адаптація до реальних умов функціонування території ПЗФ. Моніторинг виконання Проекту організації території РЛП здійснюється з метою оцінки результатів його реалізації.

Пропозиції щодо змін та доповнень до Проекту організації території РЛП вносяться та погоджуються з урахуванням компетенції тих чи інших зацікавлених сторін та достатності рівня прийняття рішень. Оцінка ефективності впровадження

Проекту організації території РЛП залежить у більшості випадків від фінансування означених Проектом заходів.

Головними індикаторами успішного виконання Проекту організації території РЛП є поліпшення стану збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, особливо рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, рослинних угруповань та типів природних середовищ, відновлення лісових (йдеться про підтримку їх у задовільному стані) та водно-болотних екосистем, задовільний рівень збереження історико-культурних об'єктів, зростання кількості відвідувачів парку, довіра та поліпшення добробуту місцевого населення. Позитивним індикатором може бути збільшення або стабілізація чисельності популяцій аборигенних видів рослин, в першу чергу рідкісних, чисельності окремих видів тварин, насамперед аборигенного походження.

На найближчих засіданнях створеної науково-технічної ради слід розглянути питання вдосконалення зонування території РЛП згідно з новим Проектом та практичну реалізацію зонування в натурі (з обов'язковою розробкою основних етапів впровадження) та дотримання режиму у окремих зонах парку, як того вимагає Закон «Про природно-заповідний фонд України», розпорядження та накази Міністерства екології та природних ресурсів України.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПАРКУ НА 10 РОКІВ

Основна мета створення регіонального ландшафтного парку – збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Виходячи з мети створення регіонального ландшафтного парку, а також у відповідності до законодавчо визначених головних завдань діяльності парків, сформульовано стратегічні завдання регіонального ландшафтного парку на наступні 10 років.

3.1 Стратегічні завдання з розвитку парку на десять років

3.1.1 Стратегія у галузі збереження і відтворення природних комплексів та об'єктів

Збереження раритетних видів рослин та рідкісних рослинних угруповань

Це стратегічне завдання вирішить проблему з відновлення природного рослинного покриву, видозміненого різними видами антропогенної діяльності.

Природна рослинність є основою будь-якої природоохоронної території, оскільки впливає на відновлення усіх складових компонентів ландшафтної системи – від ґрунтового покриву з високою інтенсивністю ерозійних процесів до тваринного населення – найбільш мобільного компоненту ландшафту.

Збереження раритетних представників фауни

Збереження раритетних представників фауни є важливим стратегічним завданням, оскільки одним з найважливіших показників цінності території є різні рівні біологічного різноманіття. Крім того, збереження і відновлення раритетних видів тварин сприятиме збільшенню потоків туристів, поліпшенню рекреаційної діяльності у парку і як наслідок – можливості отримання прибутків від надання послуг, пов'язаних з екотуризмом.

Викорінення та попередження поширення чужорідних агресивних видів.

Вказане стратегічне завдання сприятиме зменшенню поширення видів рослин і тварин, не властивих для даної території, більшість з яких негативно впливають на аборигенну флору і фауну. Це впливає на збереженні природного рослинного покриву і тваринного населення у межах паркової території.

3.1.2 Стратегія у галузі охорони та захисту природних комплексів та об'єктів

Багаторічне традиційне природокористування у межах території закарбувало в уяві людей поняття вседозволеності і вседоступності у вилученні будь-якого природного ресурсу. А природоохоронний режим різко обмежує таку діяльність. У зв'язку з цим поширення відповідної інформації серед місцевого населення сприятиме зменшенню кількості фактів порушення природоохоронного режиму.

3.1.3 Стратегія у галузі наукових досліджень і спостережень за станом природного середовища

Організація робіт з ведення літопису природи, оскільки саме літопис природи є основним як науковим, так і природно-історичним документом у парку. Ведення літопису дає змогу аналізувати динаміку ходу абіотичних і біотичних показників, фенологічних фаз тощо. Саме на основі аналізу літопису природи можна з впевненістю робити висновок про ефективність природоохоронної та природо-відновної діяльності парку.

Організація спеціалізованих наукових досліджень як стратегічне завдання в результаті має показати унікальність даного регіонального ландшафтного парку, відмінність від інших територій та особливості його рослинного і тваринного світу, унікальність ландшафтних комплексів. Для виявлення такої унікальності необхідні детальні наукові дослідження.

3.1.4 Стратегія в рамках проведення екологічної освітньо-виховної роботи

Організація та проведення еколого-освітніх акцій. Це завдання є ключовим у еколого-освітній діяльності парку і спрямоване на популяризацію екологічних знань

серед населення, особливо серед учнівської молоді. Більшість акцій пар здатний проводити у межах власної території і на власних прикладах, що різко підвищує рівень засвоєння отриманої інформації. Парк має стати ініціатором проведення екологічних акцій та їх осередком.

Інформаційне забезпечення еколого-освітньої діяльності у якості стратегічного завдання сприяє популяризації парку як природоохоронної, наукової, рекреаційної та еколого-освітньої установи. Це завдання і заходи в його межах необхідно реалізовувати якомога швидше для поширення інформації серед населення з метою залучення його до рекреаційної та еколого-освітньої діяльності.

Забезпечення доступу до екологічної інформації, як стратегічне завдання, вирішує проблему популяризації і публічності парку як природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної та еколого-освітньої структури. Публічність дає змогу меншими фізичними зусиллями довести наявну інформацію про парк, особливості його діяльності та унікальність до більшого числа населення регіону в основному засобами масової інформації та всевітніми електронними мережами.

Організація співпраці з освітніми закладами та державними установами, як стратегічний захід, вирішує проблему відсутності у штаті парку більшості науковців – фахівців вузької спеціалізації. Таким чином, залучення окремих фахівців до співпраці сприятиме розвиткові детальних досліджень природних компонентів або складових ландшафтних комплексів парку.

Розвиток еколого-освітньої інфраструктури. Як стратегічний захід вирішує проблему підвищення якості і поліпшення наочності еколого-освітньої діяльності, що обов'язково має відобразитися на її результативності.

3.1.5 Стратегія у галузі рекреаційної діяльності

Стратегія щодо розвитку рекреаційно-туристичної діяльності РЛП «Богуславль» визначається трьома головними цілями парку у цій сфері:

- забезпечити підвищення рівня екологічної свідомості відвідувачів та населення;
- підвищити фінансову стійкість установи, шляхом забезпечення надходжень від реалізації рекреаційно-туристичних послуг;

- сприяти підвищенню рівня добробуту місцевого населення та сталому розвитку регіону.

3.1.6 Стратегія в рамках здійснення адміністративно-господарської діяльності

Покращення матеріально-технічної бази парку. Будь-яка діяльність у парку потребує матеріально-технічного забезпечення. Рівень такого забезпечення прямо відображується на якості виконуваних робіт. Матеріально-технічна база є головним засобом організації будь-якої діяльності у межах парку.

Загальні адміністративно-господарські заходи дозволяють підтримувати діяльність парку на належному рівні шляхом розширення штату працівників, а також дозволяють визначити чіткі межі поширення природоохоронного режиму і межі ведення науково-дослідної, еколого-освітньої та рекреаційно-туристичної діяльності на землях парку. Крім того, вони дозволяють паралельно здійснювати додаткову господарську діяльність.

Виконання парком вказаних стратегічних завдань дозволить досягти довгострокових цілей створення РЛП, а саме: зберегти унікальний куточок природи Київщини, гармонізувати природокористування в районі розміщення парку, відновити природний стан водно-болотних комплексів при невиснажливому рекреаційному використанні цієї території, створити осередок еколого-просвітницької роботи в регіоні.

3.2 Функціональне зонування та режим території парку

3.2.1 Визначення площ та меж функціональних зон РЛП

Основні цільові спрямування функціонального зонування полягають у забезпеченні оптимального режиму використання окремих частин території Парку збереженні та відновленні цінних природних комплексів.

Одним із завдань функціонального зонування є створення умов для гармонізації цільових функцій (господарської, рекреаційної, еколого-освітньої,

природоохоронної та ін.), а також поступова конкретизація загальних цілей охорони, їх просторове зосередження та прив'язка до конкретних ділянок.

При обґрунтуванні функціональних зон Парку було враховано ряд природних, географічних, антропогенних та культурних чинників.

1. Природні чинники:

- просторова диференціація особливо цінних природних ділянок (місця існування рідкісних видів тварин та зростання рідкісних рослинних угруповань);
- ступінь і характер збереження ландшафтів, їх пейзажні якості та естетичний вплив на відпочиваючих.

2. Географічні чинники:

- розташування територій по відношенню до населених пунктів, транспортної мережі, розміщення промислових і сільськогосподарських виробництв, інженерних споруд та комунікацій;
- розташування масивів зелених насаджень і лісів;
- розміри території та окремих її ділянок;
- просторова співмірність контурів майбутніх функціональних зон

3. Антропогенні, культурні та рекреаційно-оздоровчі чинники:

- стійкість природного середовища до рекреаційних навантажень;
- пріоритетність і комфортність середовища для відпочинку;
- необхідність у проведенні санітарно-гігієнічних заходів;
- розміщення та спеціалізація існуючих закладів відпочинку;
- просторова диференціація антропогенних навантажень;
- розміщення пам'яток природи і культури.

Таким чином, для території Парку, з урахуванням перелічених вище чинників, природних комплексів, об'єктів, та їх особливостей пропонується наступне функціональне зонування.

Територія РЛП включає в себе 2 функціональні зони: заповідну, та регульованої рекреації. Заповідна зона становить 0.4374 га, що становить 5,8 % від загальної площі РЛП, зона регульованої рекреації - 7.0626 га або 94.2%.

3.2.2 Режим використання, охорони та відтворення природних ресурсів у межах функціональних зон

Відповідно до Проекту, Територія РЛП за своїм географічним та просторовим розташуванням розділена на дві функціональні зон: **заповідна та зона регульованої рекреації.**

Заповідна зона - призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів. Загальна площа заповідної зони становить 0,4374 га, що становить 5,8 % від загальної площі РЛП.

На території заповідної зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території РЛП, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

- будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю РЛП, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2 тис. м над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією РЛП та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;
- геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

- мисливство, рибальство, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємкість угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень;
- добування піску та гравію в річках та інших водоймах. Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань РЛП відповідно до Проекту організації його території та охорони природних комплексів допускається:
- виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів внаслідок антропогенного впливу, відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення;
- здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму території, спорудження в установленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед Парком завдань;
- збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи. У разі термінової необхідності за рішенням НТР Парку можуть проводитися заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха, які не передбачені Проектом організації території.

Зона регульованої рекреації. В її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць. На території цієї зони забороняється:

- будівництво промислових, господарських і житлових об'єктів, не пов'язаних з діяльністю Парку, розробка корисних копалин, кар'єрів, порушення ґрунтового

покриву, промислове рибальство, мисливство, промислова заготівля лікарських рослин;

- проїзд та стоянка стороннього автомобільного та гужового транспорту; організація масових спортивних та туристичних заходів, розміщення наметових таборів, човнових станцій, які не погоджені у встановленому порядку, у тому числі, адміністрацією Парку;
- розведення вогнищ поза відведеними для цього місцями, застосування хімічних засобів боротьби з шкідниками та хворобами дикорослих рослин і лісу; інша діяльність, що може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів або зменшити природну екологічну чи рекреаційну цінність території Парку.

У зоні регульованої рекреації дозволяється в установленому порядку:

- проведення санітарних рубок і заходів, пов'язаних із збереженням, відтворенням і ефективним використанням природних комплексів та об'єктів згідно з Проектом організації території;
- регульований збір грибів, ягід, плодів дикорослих плодових рослин із дотриманням природоохоронного законодавства;
- обладнання туристичних та екологічних стежок, організація природоохоронної пропаганди, короткотривалий відпочинок населення;
- відлов маток та плідників для відновлення популяцій місцевих видів риб; здійснення любительського і спортивного рибальства;
- використання в установленому порядку природних ресурсів для задоволення потреб працівників Парку та громадян, які постійно проживають на його території у сінокосах, випасах, городах і паливі, відповідно до діючих нормативів на спеціально відведених для цього земельних ділянках.

Загальна площа зони регульованої рекреації становить 7,0626 га, що становить 94,2 % від загальної площі РЛП.

РОЗДІЛ 4

П'ЯТИРІЧНИЙ ПЛАН ЗАХОДІВ

4.1 Опис запланованих заходів

Захід 1. Збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів

Стратегічне завдання 1. Збереження та відтворення геологічної пам'ятки природи «Відслонення богуславських гранітів»

Каньйон утворено світло-сірими, біотитовими, середньозернистими, рожево-сірими пегматоїдними гранітами (рис.4.1). Цим мінералам близько 2 мільярдів років, а належать вони до геологічної ери палеопротерозою.

Скелясті виходи мають виняткове значення щодо збереження біорізноманіття. Для тварин вони мають значення як постійні або тимчасові оселища (особливо кажанів). Для охорони скельних оселищ, які мають важливе значення для збереження тварин, у першу чергу кажанів, потрібно провести дослідження скелястих виходів.

Рис. 4.1 Виходи сірих пегматоїдних гранітів

Очікувані результати: збереження сірих пегматоїдних гранітів. Поліпшення привабливості парку

Головні виконавці – Богуславська міська рада, Адміністрація парку.

Стратегічне завдання 2. Оптимізація території регіонального ландшафтного парку «Богуславль»

Підготовка клопотання щодо зміни меж території Парку (розширення на площу до 100 га). Територію Парку планується розширити за рахунок земель, які мають вагоме наукове, еколого-освітнє, естетичне та історико-культурне значення для регіону. Серед них – об'єкти, які потребують вивчення. Цей захід передбачає погодження із землевласниками та землекористувачами включення прилеглих до РЛП земель які не надані в користування та власність запланованих земель до складу Парку, що вимагає проведення роз'яснювальної роботи в органах державного та місцевого самоврядування та здійснення погоджень щодо зміни меж на усіх рівнях.

Очікувані результати: збереження сірих пегматоїдних гранітів. Поліпшення привабливості парку.

Головні виконавці – Адміністрація парку, Богуславська міськрада.

Захід 2. Збереження раритетних видів рослин та рідкісних рослинних угруповань

Стратегічне завдання 1. Вивчення природних та штучних популяцій деяких рідкісних видів рослин

Проведення таких досліджень спрямоване на відтворення чисельності популяцій рідкісних степових рослин, а саме: ковили волосистої, шоломниці високої, малопоширеного в регіоні виду – воронця колосистого які характеризуються нестабільними кількісними показниками та слабким поновленням. Внаслідок антропогенних змін та природних сукцесій на відкритих ділянках швидко змінюється структура угруповань, що негативно впливає на стан популяцій рідкісних видів рослин, які є вразливими. Тому, для їхнього збереження і

відновлення доцільно вивчити стан популяцій у природних умовах (чисельність, щільність, онтогенез), а також створити штучні ценопопуляції для збереження видів з подальшим вивченням репродуктивного потенціалу рідкісних рослин

Очікувані результати: збереження і відновлення рідкісних рослинних угруповань.

Головні виконавці – Адміністрація парку, Богуславська міськрада.

Стратегічне завдання 2. Поліпшення якісного стану деревно-чагарникових насаджень

Щодо встановлення сприятливого режиму для росту існуючих рідкісних дерев та чагарників на території парку, необхідно провести інвентаризацію зелених насаджень та запропонувати заходи на їх оптимізацію. У першу чергу такими засобами є визначення в натурі (на місцевості), зелених насаджень, які спричиняють негативний вплив і мають незадовільний стан.

Підбір рослин і характер просторового оформлення пов'язані перш за все з біологічними та екологічними особливостями видів деревно-чагарникової та квіткової рослинності і з умовами навколишнього середовища.

Рослини, що входять до складу будь-яких художніх композицій, в міру свого розвитку, вступають між собою в певні стосунки. Ці взаємовідносини всередині створених рослинних угруповань можуть або сприяти розвитку задуманої художньої композиції, або ж руйнувати її, залежно від того, чи виникають між рослинами відносини сприяння або антагонізму.

Інвентаризаційні роботи проведені індивідуальним способом шляхом нанесення на план подеревної зйомки модельної ділянки біля пам'ятника Марусі Богуславці.

Стан насаджень оцінювали за трьохбальною системою:

1. Якісний стан дерев визначали за наступними ознаками:

- добрий – дерева здорові, нормально розвинуті, ознак хвороб, шкідників та пошкоджень стовбура немає;
- задовільний – дерева здорові, але з уповільненим ростом, нерівномірно розвинутою кроною, з наявністю незначних механічних пошкоджень;

- незадовільний – дерева занадто ослаблені, стовбур має скривлення; крона слабо розвинута; наявність сухих гілок; суховершинність; механічні ушкодження стовбура значні.

2. Якісний стан чагарників визначали за наступними ознаками:

- добрий – чагарники нормально розвинуті, здорові, сухих стебел, та механічних пошкоджень і хвороб немає;
- задовільний – чагарники здорові, з ознаками уповільненого росту, з наявністю сухих гілок, крони однобічні, сплюснені, стебла частково знизу оголені; є незначні механічні пошкодження та пошкодження шкідниками;
- незадовільний – ослаблені, перерослі, сильно оголені знизу, є сухі гілки, із сильними механічними пошкодженнями та хворобами.

3. Якісний стан газонів визначали за наступними ознаками:

- добрий – поверхня добре спланована, трава густа, однорідна, рівномірна, регулярно підстригається, колір – інтенсивно зелений, бур'янів і моху немає;
- задовільний – поверхня газону зі значними нерівностями, травостій нерівний, багато бур'янів, підстригається нерегулярно, колір – зелений, витоптаних місць немає;
- незадовільний – травостій рідкий, неоднорідний, різнобарвний, переважно жовтого відтінку, багато широколистих бур'янів, моху та витоптаних місць.

4. Якісний стан квітників визначали за наступними ознаками:

- добрий – поверхня старанно вирівняна, ґрунт удобрений, рослини добре розвинені, однакові за якістю, бур'янів немає, догляд регулярний;
- задовільний – поверхня погано вирівняна, мало внесено добрив у ґрунт, рослини нормально розвинені, є бур'яни, догляд за квітниками і ремонт нерегулярні;
- незадовільний – поверхня має значні нерівності, добрива не внесені, рослини слабо розвинені, багато бур'янів, сухого листя.

Очікувані результати: Визначення в натурі (на місцевості), зелених насаджень, які спричиняють негативний вплив і мають незадовільний стан.

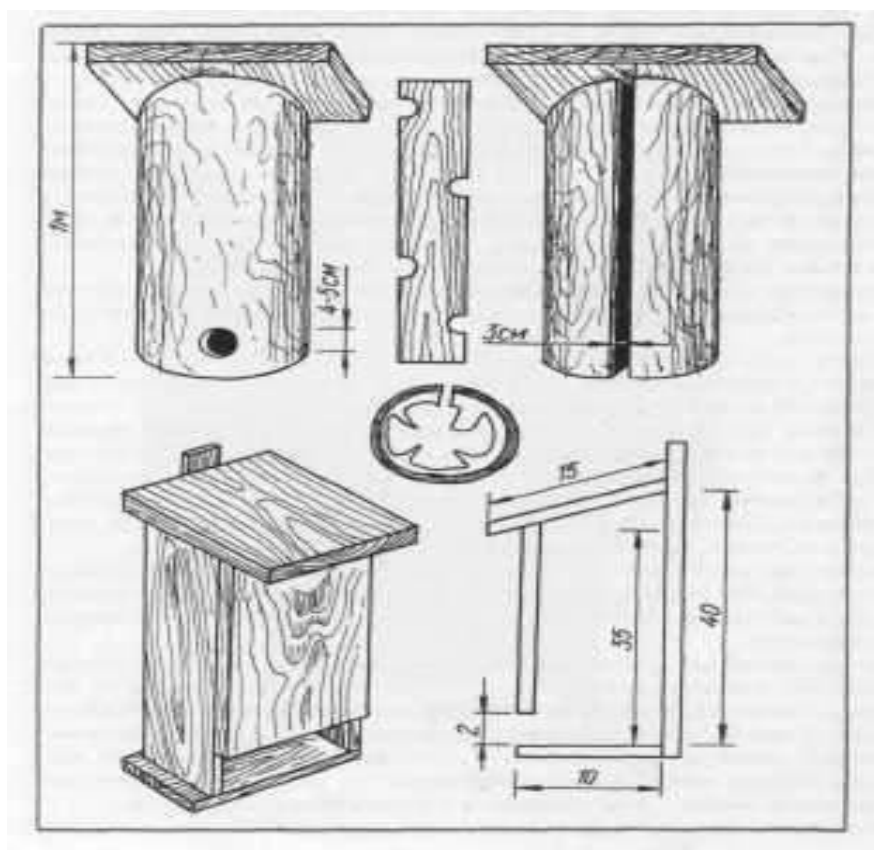
Головні виконавці – Адміністрація парку, Богуславська міськрада.

Захід 3. Збереження та відтворення тваринного світу на території Парку

Стратегічне завдання 1. Здійснення біотехнічних заходів (будівництво та ремонт годівниць, солонців, заготівля та закупівля кормів та віників, створення кормового поля)

Штучні сховища для кажанів

Згідно з рішеннями Бернської конвенції з охорони дикої флори й фауни, всі види кажанів потребують невідкладних охоронних заходів, оскільки їхня кількість протягом останнього часу різко знизилася внаслідок нестачі місць поселення. 1999 року Україна підписала Угоду про збереження кажанів у Європі (EUROBATS), у

багатьох регіонах України проведено обліки популяцій рукокрилих.

Рис. 4.2 Штучні сховища для кажанів

Деякі види кажанів можуть траплятись на території парку. Проблемі щодо збереження цих видів може зарадити збільшення чисельності сховищ шляхом

розвішування штучних укриттів (Рис. 4.2). Окрім того, слід враховувати, що кажани дуже прожерливі тварини, що знищують велику кількість шкідливих комах, особливо метеликів.

Рекомендації по утриманню лебедів

З метою збагачення фауни парку рекомендовано утримання на озері (ставку) пари лебедів-шипунів або чорних лебедів, які стануть окрасою парку.

На р. Рось необхідно поблизу острова встановити дерев'яну платформу з будиночком для відпочинку лебедів, а в прибережній частині - платформу для підгодівлі цих птахів.

На зиму лебедів потрібно буде переміщувати в спеціальне приміщення на запроектованій території господарчого двору.

Пропозиції щодо зимової підгодівлі птахів

Суть пропозицій щодо зимової підгодівлі птахів полягає в тому, щоб неподалік центрального входу в парк розмістити стаціонарну декоративну годівницю великого розміру (100 x 300 см) для підгодівлі синиць, горобців, снігурів, дроздів та інших птахів, а також пункту продажу кормів для птахів.

Очікувані результати: Підтримка популяції птахів.

Головні виконавці – Адміністрація парку, Богуславська міськрада парку.

Захід 4. Організація рекреаційно-туристичної діяльності

Стратегічне завдання 1. Організація рекреаційно-туристичної діяльності та підвищення рівня знань і навиків працівників Парку

Захід передбачає створення сприятливих умов для розвитку туризму, обмін туристичною інформацією, запровадження загальних стандартів і технологій обслуговування туристів, сприяння збільшенню обсягів туристичних поїздок (групових і індивідуальних), координацію співпраці, ведення бази контактних даних тур-агентів та туроператорів.

Забезпечити на постійній основі організацію семінарів для навчання та обміну досвідом працівників, які займаються наданням туристичних послуг, для передачі досвіду, підвищення обізнаності, набуття знань та отримання інформації у сфері

рекреації та туризму. На семінарах обов'язково має висвітлюватися питання щодо зменшення негативного впливу відвідувачів на природні комплекси та об'єкти Парку.

Очікувані результати:

- розвиток співпраці з суб'єктами туристичної діяльності;
- участь у вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, з'їздах, семінарах з рекреаційної та туристичної тематики;
- участь в організації та проведенні мистецько-краєзнавчих і патріотично-виховних заходів.

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку

Захід 5. Створення та облаштування рекреаційної інфраструктури

Стратегічне завдання 1. Визначення форм маркування, інформаційного та рекреаційного облаштування

Містить еколого-освітню та науково-популярну інформацію про природні об'єкти (екосистеми, біотопи, види флори та фауни тощо); інформацію історико-культурного та етнографічного спрямування; опис визначених форм маркування, інформаційного та рекреаційного облаштування; картосхему з позначеними природними об'єктами, місцями встановлення інформаційного та рекреаційного облаштування; умови проходження стежкою/маршрутом та гарантування безпеки відвідувачів; умови контролю за станом стежки/маршруту і поновлення їх облаштування тощо.

Умови проходження стежкою/маршрутом повинні враховувати необхідність забезпечення мінімально можливого впливу на природні комплекси і об'єкти, визначати безпечний для тварин час відвідування, оптимальну кількість відвідувачів, правила поведінки відвідувачів на території установи ПЗФ, передбачати умови супроводу тощо.

Очікувані результати: розроблення інформаційного опису еколого-туристичного маршруту, встановлення нових та підтримання в належному стані існуючих інформаційних знаків, впорядкування існуючої автостоянки

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку

Стратегічне завдання 2. Дендрологічне та ландшафтне планування

Додати сучасні необхідні вимоги по створенню сприйнятливих мікрокліматичних умов перебування на території парку, а також перебачити фактично буферні зони, яким віддати незначну частину історичного ландшафту (при неможливості освоїти для цієї цілі прилеглу територію) і розмістити в цих захисних зонах найбільш рекреаційно-навантажені території (вхідні групи, зони масових заходів, дитячі майданчики, фізкультурно-спортивні) (рис.4.3).

Рис. 4.3 Приклад розташування місць відпочинку та дитячих площадок

Це необхідно для збереження цінної паркової території та відволікання основної частини відвідувачів від історичних ландшафтів. Саме тому недопустимо розташовувати ніякі функціональні зони з великим рекреаційним навантаженням дисперсно по території парку, як це можливо у звичайних міських парках. Слід ранжувати території, що примикають до входних груп по рівню рекреаційного навантаження, зосередивши найбільш відвідувані поблизу існуючих входів, а із зменшенням навантаження функціональну зону можна розташовувати далі по парковій території, не заглиблюючись у сторону центральної частини парку. Таким чином може бути створена буферна зона, що активно захистить цінний історичний ландшафт від перевантажень.

Для досягнення найбільш сприятливих мікрокліматичних умов на території парку слід дотримуватись сучасної вимоги – площа ділянок під деревами і чагарниками має займати 50% території, відкриті території мають займати 50 % від території парку. В даний час орієнтовне відношення 80% зелених насаджень і 20% відкритих просторів. Основне завдання проекту - відновити класичний баланс для гармонії парку (рис.4.4).

До основних планувальних елементів вільно спланованого ландшафту можна віднести галявину (на відміну від партеру регулярного саду, доріжки (на відміну від алей), стежки, куртини, масиви насаджень (на відміну від боскетів в регулярному ландшафті), деревно-чагарникові групи та солітери в композиції насаджень. Доріжки та стежинки, що зв'язують основні об'єкти на території саду, енергійно звиваються в просторі, плавно промальовуються, підпорядковуючись вільним формам рельєфу, торкаючись горизонталей (рис.4.5).

Рис. 4.4 Приклад розміщення фонтанів для води.

Рис. 4.5 Приклад розташування площадок для відпочинку

Дерева і чагарники в пейзажному ландшафті розташовуються вільно в просторі у вигляді груп, куртин та масивів, створюючи багатопланові куліси пейзажних картин, що доповнені окремо стоячими виразними деревами або чагарниками – солітерами.

Квіти в пейзажному вільно спланованому ландшафті розташовуються подібно природним квітучим галявинам – декоративними кольоровими плямами, бордюрами вільної форми. Вони вже не обрамляють і не підкреслюють, як в регулярному парку, геометрію простору, а грають з ним, будуючи його колористичну гаму і виявляють найбільш ефектні композиційні риси (рис.4.6). На I етапі роботи було рекомендовано:

- провести капітальний ремонт існуючої огорожі та облаштування ділянки, яка не огорожена взагалі; при цьому слід провести реконструкцію центрального входу;
- провести капітальний ремонт стежкової мережі з обов'язковим їх освітленням;
- здійснити санітарне очищення території – видалення сухих дерев

Рис. 4.6 Розміщення квітів у Парку

Останнім штрихом у відновленні парку має бути реконструкція та реставрація мостів (рис.4.7).

Рис. 4.7 Розміщення декоративних містків

Очікувані результати: Створення сприйнятливих мікрокліматичних умов перебування на території парку

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку

Захід 6. Охорона та захист природних комплексів та об'єктів

Стратегічне завдання 1. Організація та проведення планових рейдів щодо попередження та недопущення порушень у сфері охорони тваринного світу

Очікувані результати: Організація та проведення рейдів здійснюється на землях, які входять до складу Парку з дотриманням природоохоронного режиму. Кількість рейдів на рік встановлюється спеціальною адміністрацією Парку.

Головні виконавці: Адміністрація парку

Стратегічне завдання 2. Підвищення рівня екологічної культури місцевого населення та відвідувачів на території природно-заповідного фонду

Спрямована на підвищення рівня знань та освіченості громадян, а також культури поведінки. Передбачає виступи у засобах масової інформації (публікації у пресі - в місцевій газеті дві статті на рік, виступи на телебаченні, радіо), проведення

бесід з відвідувачами, учнями, студентами, місцевим населенням. Підготовка і друк листівок на природоохоронну тематику в кількості 500 шт. на рік.

Очікувані результати:

- встановлення інформаційних щитів в межах функціональних зон. Передбачено у кількості 2 шт. а саме на таких ділянках, де найвищий потік відвідувачів;
- встановлення межових знаків 10 шт.;
- встановлення інформаційно-охоронних знаків у місцях входу на територію об'єкту, масового руху транспорту 2 шт.

Головні виконавці: Адміністрація парку.

Стратегічне завдання 3. Заходи щодо охорони Парку

Здійснення по 20 рейдів за рік усією територією Парку (10 оперативно-профілактичних рейдів власними силами та 10 -спільно з правоохоронними та контролюючими органами). Місця та маршрути рейдів визначати згідно окремо розробленими планами. Проведення семінарів, навчань для працівниками служби державної охорони

Виготовлення вхідної брами перед в'їздом на територію Парку (рис. 4.8), протипожежних аншлаків в кількості 2 шт. у місцях масового відпочинку громадян.

Очікувані результати: виготовлення, встановлення вхідної брами перед в'їздом на територію Парку , протипожежних аншлаків в кількості 2 шт.

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку.

Рис. 4.8 Приклад вхідної арки в Регіональний ландшафтний парк «Богуславль»

Захід 7. Проведення екологічної освітньо-виховної роботи

Стратегічне завдання 1. Організація та проведення тематичних еколого-освітніх заходів

Організація та проведення еколого-освітніх заходів, приурочених до Всесвітнього дня водно-болотних угідь, Всесвітнього дня охорони природи, Міжнародного дня Землі, Міжнародного дня збереження біорізноманіття, Дня довкілля, Дня працівника природно-заповідної справи та інших екологічних дат і свят.

Очікувані результати: підвищення кваліфікації і обізнаності у сфері охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи через поширення екологічних знань і організації для працівників установ ПЗФ, зацікавлених установ, підприємств, у тому числі землекористувачів, учителів з природничих дисциплін, педагогів позашкільних навчальних закладів, студентів та аспірантів, представників громадських організацій спеціальних навчань, семінарів, обміну досвідом, надання можливості для проходження наукових та виробничих практик з вивчення законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища, збереження природних та історико-культурних цінностей, практичних заходів з охорони природи тощо.

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку

Стратегічне завдання 2. Розроблення та виконання спеціалізованих екологічних освітньо-виховних програм, розрахованих на різні категорії учасників, співпраця з громадськими екологічними організаціями, заохочення до волонтерської діяльності, сприяння створенню громадських природоохоронних ініціатив

Очікувані результати:

- участь у конференціях, форумах, семінарах, навчальних тренінгах, круглих столах, тематичних вечорах, фестивалях, конкурсах, екскурсіях, практичних заходах тощо, щоб отримати нову інформацію, представити діяльність Парку, підвищити фаховий рівень, зокрема, спостереження за тваринами (наприклад бердвочінг), висаджування дерев, виготовлення шпаківень, сов'ятників, синичників, кажанятників та їх встановлення, виготовлення годівниць для птахів, проведення акцій "Допоможемо птахам взимку", "Ялинка", "Первоцвіти", "Не пали траву!", впровадження ідей "зеленого" офісу та "зеленого" дому, збір макулатури та ін. Виховання естетичного ставлення до природи, організація пленерів;
- залучення волонтерів до таких видів робіт: облаштування екостежок, обліки тварин чи рослин, встановлення штучних гніздівель для птахів, передноворічні ялинкові рейди, створення природоохоронних стендів, матеріалів, сайтів, популяризації екологічного способу життя, реалізації кампаній, участі в акціях, проведенні опитувань та інших заходах;
- сприяння проведенню волонтерських таборів та природоохоронних заходів.

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку

Стратегічне завдання 3. Створення та забезпечення функціонування еколого-освітніх стежок

Захід проводиться для пізнання та розуміння цінностей природи, відновлення інтуїтивного глибинного сприйняття світу природи, важливості збереження природи заради неї самої, а не лише заради споживчих потреб, виховання поваги та любові,

бережливого ставлення, прищеплення інтересу до вивчення природи, можливості безпосереднього контакту з дикою природою.

Очікувані результати: облаштування еколого-освітньої пізнавальної стежки передбачає встановлення стендів, розвиваючих ігор для дітей та школярів, лав, альтанок, містків, арок, покриття доріжок (камінь, пісок, відсів), встановлення будиночків для птахів, комах, створення шкілок, міні оранжереї для проведення науково-дослідних робіт. Розробка екскурсійних маршрутів еколого-освітньою пізнавальною стежкою. Маршрути розробляються для різних категорій відвідувачів: дошкільнят, школярів, студентів, викладачів та інших.

Головні виконавці: Богуславська міська рада, Адміністрація парку.

Захід 8. Проведення наукових досліджень та моніторингу довкілля

Стратегічне завдання 1. Забезпечення управлінських рішень науковими даними

Проведення досліджень на ботанічних пробних площах і фенологічних маршрутах необхідно здійснювати у різні сезони року під час вегетаційного періоду.

Очікувані результати:

- поповнення наукових фондів;
- отримання наукової інформації.

Головні виконавці – Адміністрація Парку, вчені регіону.

Стратегічне завдання 2. Проведення досліджень за чисельністю рідкісних та зникаючих видів рослин та тварин

Очікувані результати:

- поповнення наукових фондів;
- отримання наукової інформації.

Головні виконавці – вчені регіону.

Захід 9. Адміністративно-організаційні заходи. Покращення матеріально-технічної бази парку

Стратегічне завдання 1. Придбання мультимедійного обладнання

Необхідно придбати мультимедійний проектор для забезпечення належних умов здійснення еколого-освітньої діяльності серед місцевого населення та в школах.

Очікувані результати:

- підвищення ефективності еколого-освітньої діяльності;
- поліпшення умов роботи працівників парку.

Головні виконавці – Адміністрація РЛП.

Стратегічне завдання 2. Придбання комп'ютерів

Передбачається закупівля у 2020 році двох стаціонарних комп'ютерів зі стандартним комплектом обладнання (монітор, системний блок, клавіатура, колонки, «мишка») для поліпшення роботи співробітників.

Очікувані результати:

- поліпшення умов роботи працівників;
- накопичення та обробка інформації про територію, її візуалізація.

Головні виконавці – Адміністрація РЛП.

Стратегічне завдання 3. Придбання фотоапаратури, оптики

Проектом передбачене придбання у 2020 році двох комплектів фотоапаратури (дзеркальний фотоапарат з набором об'єктивів для фотозйомки). Фотографії необхідні для інформаційного забезпечення діяльності парку (укладання буклетів, листівок, проспектів тощо), візуального забезпечення інтернет-сторінки парку та лісгоспу.

Очікувані результати:

- поліпшення умов для здійснення інформаційної діяльності;
- накопичення візуальної інформації про парк;
- сприяння випуску поліграфічної продукції.

Головні виконавці – Адміністрація РЛП.

Стратегічне завдання 4. Придбання офісних меблів (столи, стільці, шафи та ін.)

Меблі офісного типу у кількості 3 комплекти необхідні для обладнання робочих місць співробітників регіонального ландшафтного парку у відповідності до стратегічного завдання .

Очікувані результати: Підвищення ефективності прийняття управлінських рішень;

Головні виконавці – Адміністрація РЛП.

Стратегічне завдання 5. Формування штату РЛП з метою комплексного розвитку території

Необхідно виділити наступні посади:

- директор РЛП – провідний фахівець з екологічної освіти – 1 ставка;
- провідний фахівець з рекреації - 1 ставка;
- інспектор з охорони природно-заповідного фонду I категорії – 1 ставка.

Очікувані результати:

- покращення функціональних можливостей парку;
- підвищення ефективності прийняття управлінських рішень;
- посилення режиму охорони території.

Головні виконавці – Богуславська міська рада, Адміністрація РЛП.

4.2 П'ятирічний план заходів у табличній формі

Перелік заходів та сформульованих стратегічних завдань, а також очікуваних результатів останніх із зазначенням обсягів фінансування, наведено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1.

П'ятирічний план заходів. Регіональний ландшафтний парк «Богуславль»

Назва заходу	Очікуваний результат (індикатор)	Строки виконання у розрізі років (відмітити відповідні роки)**					Головні виконавці	Обсяги фінансування за джерелами (тис.грн)			
		2020	2021	2022	2023	2024		всього в тому числі	загальний фонд державного бюджету	спеціальний фонд державного бюджету	інші кошти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розділ 1 Заходи з охорони цінних природних комплексів та цінних видів тварин і рослин											
<i>Стратегічне завдання 1</i>											
<i>Збереження раритетних та рідкісних рослинних угруповань</i>											
Захід 1. Розробка збалансованої системи захисту, відновлення та використання рослинних ресурсів	Збереження популяцій рідкісних рослин	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	100,0	--	--	100,0
Захід 2 Інвентаризація зелених насаджень у зоні регульованої рекреації	Належне утримання та догляд за зеленими насадженнями, попередження аварійних ситуацій	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	20,0	--	--	20,0
Захід 3 Попередження антропогенного забруднення території РЛП	Збереження рослинних угруповань	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50,0	--	--	50,0
Захід 4 Поліпшення якісного стану деревно-	Визначення в природі (на місцевості), зелених насаджень,	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	100,0	--	--	100,0

чагарникових насаджень	які спричиняють негативний вплив і мають незадовільний стан.						адія парку				
Захід 5 Проведення комплексу заходів по догляду за зеленими насадженнями у зоні регульованої рекреації	Належне утримання та догляд за зеленими насадженнями, забезпечення належних умов для рекреації	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	200,0	--	--	200,0
<i>Стратегічне завдання 2</i>											
<i>Збереження тваринних ресурсів, в тому числі раритної фауни</i>											
Захід 1 Запобігання забруднення річки, в т. ч. імічному	Підтримання нормального стану водних об'єктів	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	--	--	--	--
Захід 2 Запобігання незаконному колекціонуванню рідкісних видів комах	Збереження популяцій багатьох рідкісних видів	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	--	--	--	--
Захід 3 Здійснення біотехнічних заходів (будівництво та ремонт годівниць, солонців, заготівля та закупівля кормів та віників, створення кормового поля).	Створення штучних сховищ для кажанів Будівництво будиночків по утриманню лебедів Організація зимової підгодівлі		+		+		Богуславська міська рада, Адміністрація парку	60,0	--	--	60,0

	птахів										
Захід 4 Встановлення спеціальних правил для аматорського рибальства на території РЛП	Якісне надання послуг аматорського рибальства	--	+	--	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	--	--	--	--
<i>Стратегічне завдання 3</i>											
<i>Збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів</i>											
Захід 1 Впровадження комплексу заходів спрямованих на збереження та відтворення геологічної пам'ятки природи «Відслонення богуславських гранітів»	Збереження сірих пегматоїдних гранітів. Поліпшення привабливості парку	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50,0	--	--	50,0
Разом по розділу 1								580,0	--	--	580,0
Розділ 2 Заходи щодо розвитку наукової, освітньо-виховної, рекреаційної діяльності											
<i>Стратегічне завдання 4</i>											
<i>Проведення наукових досліджень та моніторингу довкілля.</i>											
Захід 1. Забезпечення управлінських рішень науковими даними	Поповнення наукових фондів; Отримання наукової інформації.	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	25,0	--	--	25,0
Захід 2. Проведення досліджень за чисельністю рідкісних та зникаючих видів рослин та тварин.	Поповнення наукових фондів; Отримання наукової інформації.	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	25,0	--	--	25,0

Стратегічне завдання 5											
Проведення екологічної освітньо-виховної роботи											
Захід 1 Розроблення та виконання спеціалізованих екологічних освітньо-виховних програм, розрахованих на різні категорії учасників, співпраця з громадськими екологічними організаціями, заохочення до волонтерської діяльності, сприяння створенню громадських природоохоронних ініціатив.	Підвищення кваліфікації і обізнаності у сфері охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи		+	+	+	+	Адміністрація парку Богуславська міська рада	10,0	--	--	10,0
Захід 2 Організація та проведення тематичних еколого-освітніх заходів	Підвищення кваліфікації і обізнаності у сфері охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи	+	+	+	+	+	Адміністрація парку Богуславська міська рада	50,0	--	--	50,0
Захід 3 Створення та забезпечення функціонування еколого-освітніх стежок.	Поліпшення еколого-освітніх послуг	+	+	+	+	+	Адміністрація парку Богуславська міська рада	50,0	--	--	50,0
Захід 4 Систематичні публікації на природоохоронну тематику у засобах масової	Підвищення екологічної свідомості населення	+	+	+	+	+	Адміністрація парку Богуславська міська рада	--	--	--	--

інформації, створення та наповнення офіційних сторінок у соціальних мережах											
Захід 5 Видання інформаційних буклетів про екологічну цінність території	Підвищення рівня екологічної культури	--	+	--	--	+	Адміністрація парку Богуславська міська рада	50,0	--	--	50,0
<i>Стратегічне завдання б</i>											
<i>Організація рекреаційно-туристичної діяльності</i>											
Захід 1. Організація рекреаційно-туристичної діяльності та підвищення рівня знань і навиків працівників РЛП.	Розвиток співпраці з суб'єктами туристичної діяльності; Участь у вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, з'їздах, семінарах з рекреаційної та туристичної тематики; Участь в організації та проведенні мистецько-краєзнавчих і патріотично-виховних заходів.	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50	-	20	30
Захід 2 Розроблення інформаційного	Поліпшення якості рекреаційних та	--	+	--	--	--	Богуславська міська рада,	50	-	-	50

опису еколого-туристичного маршруту, встановлення нових та підтримання в належному стані існуючих інформаційних знаків, впорядкування існуючої автостоянки	туристичних послуг						Адміністрація парку				
Захід 3 Дендрологічне та ландшафтне планування	Поліпшення благоустрою території РЛП, облаштування та ремонт садово-паркових доріжок, лавок, урн для сміття, якості та складу зелених насаджень	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	1500	-	500	1000
Захід 4 Облаштування території РЛП відповідними охоронними, межовими та інформаційними знаками (в т.ч. інформаційно-охоронних знаків не менше 7 шт, інформаційних щитів не менше 5 шт)	Збереження цілісності території РЛП, підвищення обізнаності населення	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50,0	-	-	50,0
Захід 5. Організація та проведення планових рейдів щодо попередження та недопущення	Організація та проведення рейдів	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	-	-	-	-

порушень у сфері охорони тваринного світу.											
Захід 6 Виготовлення, встановлення вхідної брами та шлагбаумів перед в'їздом на територію Парку в кількості 2 шт. (за необхідності)	Збереження території РЛП, поліпшення його благоустрою	--	+	+	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	100,0	--	--	100,0
Разом по розділу								1910,0		520,0	1390,0
Розділ 3 Заходи щодо розвитку адміністративно-господарської діяльності та охорони РЛП											
<i>Стратегічне завдання 7</i>											
<i>Покращення матеріально-технічної бази РЛП</i>											
Захід 1 Придбання мультимедійного обладнання.	Підвищення ефективності еколого-освітньої діяльності.	--	+	--	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50,0	-	50,0	10,0
Захід 2 Придбання комп'ютерів.	Поліпшення умов роботи працівників.	--	+	--	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	50,0	-	-	50,0
Захід 3. Придбання фотоапаратури, оптики.	Поліпшення умов для здійснення інформаційної діяльності;	--	+	--	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	30,0	-	-	30,0
Захід 4. Придбання офісних меблів (столи, стільці, шафи та ін.).	Підвищення ефективності прийняття управлінських рішень;	+	--	--	--	--	Богуславська міська рада, Адміністрація парку	40,0	-	-	40,0
Захід 5. Формування штату РЛП з метою	Підвищення ефективності прийняття управлінських	+	+	+	+	+	Богуславська міська рада,	150,0	-	--	150,0

комплексного розвитку території.	их рішень;						Адміністрація парку				
Разом по розділу								320,0	-	50,0	280,0
Разом за планом заходів								2810	-	570,0	2240,0

РОЗДІЛ 5 ЗАСОБИ ТА РЕСУРСИ

5.1 Система управління

Згідно закону про ПЗФ управління регіональними ландшафтними парками здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Спеціальні адміністрації очолюють керівники, які мають екологічну, біологічну або географічну освіту та які призначаються за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

До складу спеціальної адміністрації по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду входять відповідні наукові підрозділи, служби охорони, екологічної освіти, господарського та іншого обслуговування.

Охорона регіональних ландшафтних парків, управління якими здійснюється спеціальними адміністраціями, покладається на служби їх охорони, які входять до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України. Враховуючи вимоги законодавства необхідно розширити склад спеціальної адміністрації та залучити працівників служби охорони, спеціалістів з рекреаційної та еколого-освітньої роботи, наукових співробітників до штату лісгоспу.

Для прийняття важливих рішень та можливості здійснення громадського контролю над діяльністю РЛП необхідно створити спеціальну адміністрацію та відповідний дорадчий орган – науково-технічну раду РЛП. До складу дорадчого органу (далі – НТР) входять наукові працівники, установ та організацій, органів місцевого самоврядування, обласної державної адміністрації та представників громадськості. Склад дорадчих органів затверджується керівником Адміністрації.

5.2 Організаційна структура та штат

Враховуючи, що РЛП «Богуславль» створений на землях, що не передані парку в постійне користування розвивати цілеспрямовану службу охорони, науковий відділ, відділ рекреації та екологічної освіти є неможливим. Разом з тим необхідно створити спеціальну адміністрацію РЛП, з наступною орієнтовною кількістю штатних одиниць:

- директор РЛП – 1 ставка;
- бухгалтер – 0,5 ставки;
- провідний фахівець з екологічної освіти – 1 ставка;
- провідний фахівець з рекреації - 1 ставка;
- провідний фахівець з науково-дослідної діяльності – 1 ставка;
- озеленювач/садівник – 2 одиниці.

5.3 Обладнання та інфраструктура

5.3.1 План придбання основних засобів

У зв'язку з відсутністю на сьогоднішній день адміністрації РЛП матеріальні цінності не сформовані. Враховуючи необхідність розвитку основних напрямків діяльності яка пов'язана з необхідністю налагодження системи охорони території, розвитку туризму та рекреації, еколого-освітньої роботи, протипожежних заходів виникає потреба в наступних основних засобах:

1. Мультимедійний проектор для забезпечення належних умов здійснення еколого-освітньої діяльності серед місцевого населення та в школах.
2. Два стаціонарних комп'ютерів зі стандартним комплектом обладнання (монітор, системний блок, клавіатура, колонки, «мишка») для поліпшення роботи співробітників.
3. Два комплекти фотоапаратури (дзеркальний фотоапарат з набором об'єктивів для фотозйомки).
4. Придбання офісних меблів (столи, стільці, шафи та ін.).

5.4 Моніторинг, оцінка і звітність

5.4.1 План Моніторингу виконання Проекту організації території

Моніторинг за реалізацією рішень, передбачених Проектом організації території РЛП, здійснює спеціальна адміністрація шляхом щорічної оцінки виконання запланованих заходів та розгляду пропозицій щодо доповнення Проекту на засіданнях НТР РЛП.

До моменту створення спеціальної адміністрації її функції виконує землекористувач.

5.4.2 Звітування, оцінка ефективності впровадження Проекту організації території та його адаптація

Оцінка реалізації Проекту організації території повинна здійснюватися на підставі квартального та річного звітування адміністрацією РЛП про хід реалізації тих чи інших заходів, передбачених Проектом організації території РЛП перед науково-технічною радою, яку слід створити. За результатами звітування здійснюється його адаптація до реальних умов функціонування території ПЗФ. Моніторинг виконання Проекту організації території РЛП «Богуславль» здійснюється з метою оцінки результатів його реалізації.

Пропозиції щодо змін та доповнень до Проекту організації території РЛП вносяться та погоджуються з урахуванням компетенції тих чи інших зацікавлених сторін та достатності рівня прийняття рішень.

Оцінка ефективності впровадження Проекту організації території РЛП залежить у більшості випадків від фінансування означених Проектом заходів.

Головними індикаторами успішного виконання Проекту організації території РЛП є поліпшення стану збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, особливо рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, рослинних угруповань та типів природних середовищ, відновлення лісових (йдеться про підтримку їх у

задовільному стані) та водно-болотних екосистем, задовільний рівень збереження історико-культурних об'єктів, створення та відноблення інфраструктури парку, покращення його благоустрою, зростання кількості відвідувачів парку, довіра та поліпшення добробуту місцевого населення. Позитивним індикатором може бути збільшення або стабілізація чисельності популяцій аборигенних видів рослин, в першу чергу рідкісних, чисельності окремих видів тварин, насамперед аборигенного походження.

На найближчих засіданнях створеного НТР слід розглянути питання вдосконалення зонування території РЛП згідно з новим Проектом та практичну реалізацію зонування в натурі (з обов'язковою розробкою основних етапів впровадження) та дотримання режиму у окремих зонах парку, як того вимагає Закон «Про природно-заповідний фонд України», розпорядження та накази центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриенко Т. Л. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны/ Т. Л. Андриенко, Ю. Р. Шеляг-Сосонко. – Киев: Наук. думка, 1983. – С. 60–68
2. Белевцев Я.Н. К стратиграфии Украинского щита. – Геол. журнал, 1981. - №41.– Вип. 4. – С. 1-5
3. Бондарчук В.Г. Геологія України. – К.: АН УРСР, 1959. – 830 с.
4. Бондарчук В.Г. Геоморфологія УРСР. – К.: Рад. школа, 1949. – 240 с.
5. Веклич М.Ф. Палеогеоморфологія області Українського щита. К.: Наукова думка, 1996. – 120 с.
6. Вінніченко Т.С. Рослини України під охороною Бернської конвенції. – К.: Хімджест, 2006. – 176 с.
7. Гальченко Н.П., Прядко О.І. Система регіональних ландшафтних парків в долині Дніпра Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття». Канів. – 2003. – С. 41-44.
8. Геоботанічне районування Української РСР. – К.: Наук. думка, 197 – 302 с.
9. Геоботанічне районування Української РСР.К.: Наукова думка, 304 с.
10. Геоморфологическое районирование СССР.М.Высшая школа, 1980. 343 с.
11. Геренчук К.И. Тектонические закономерности в орографии и речной сети Русской равнины. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1960. – 242 с.
12. Горецкий Г.И. Аллювиальная летопись Великого Пра-Днепра. М.: Наука, 1979. – 491 с.
13. Гук М.І., Половко І.К., Приходько Г.Ф. Клімат Української РСР. – К.: Рад. школа, 1958.
14. Дмитрієв М.І. Рельєф УРСР (геоморфологічний нарис). – Харків: Рад. школа, 1936. – 168 с.
15. Дмитрієв М.І. Рельєф УРСР / М.І.Дмитрієв. – К.: Рад. школа, 1936. – 75 с.
16. Дубина Д.В. Вища водна рослинність / Д.В.Дубина // Рослинність України /відп. ред. Ю.Р.Шеляг-Сосонко – Київ: Фітосоціоцентр, 2006. 412 с.

17. Дубина Д.В. Ценози лататтєвих на Україні / Д.В.Дубина // Укр. ботан. журн. – 1974. – Т.31, № 5. – С. 694–702.
18. Европейский Красный список животных и растений, находящихся под угрозойисчезновения во всемирном масштабе. – Нью-Йорк: ООН, 1992 167 с.
19. Заверуха Б.В. Флора высших растений Украины // Природа Украинской ССР.Растительный мир. – Киев: Наукова думка. – 1985. – С. 17-61.
20. Заморій П.К. Четвертинні відклади Української РСР. – К.: Вид-во Київ. ун-ту,1961. – 550 с.
21. Зелена книга України / під заг. ред. чл.-кора НАН України Я.П. Дідуха. – К.:Альтерпрес, 2009. – 448 с.
22. Зелена книга України / під загальною редакцією чл.-коресп. НАН України Я.П.Дідуха. – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
23. Зеров Д.К. Болота УРСР, рослинність і стратиграфія. – К.: Вид-во АН УРСР,1938.
24. Зубаровський В.М. Хижі птахи. Т. 5. – Київ: Наукова думка, 1977. – 322 с. 74.
Лысенко В.И. Фауна Украины. Птицы. – Т.5, вып. 3. – Киев: Наук. думка, 1991.– 208 с.
25. Макарчук С.А. Етнографія України: Навчальний посібник. Львів:"Світ", 2004.
26. Маринич А.М. Геоморфология Южного Полесья. – К.: Изд-во Киев. ун-та,1963. – 250 с.
27. Маринич О.М. Українське Полісся. – К.: Рад. школа, 1962. – 163 с.
28. Марисова И.В., Талпош В.С. Птахи України. Польовий визначник (навчальний посібник для біологічних спеціальностей університетів і педінститутів). – Київ: Вища школа, 1984. – 184 с.
29. Природа Украинской ССР. Животный мир. Киев: Наук. думка, 1985 223 с.
30. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. – Киев: Наук. думка, 1985. – 224 с.
31. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. – Киев: Наук. думка, 1985. – 224 с.

32. Природа Украинской ССР. Почвы. – Киев: Наук. думка, 1986. – 216 с. 104. Фауна України: охоронні категорії. Довідник Годлевська О.Парнікоза І.,
33. Різун В. та інші; ред. Годлевська О., Фесенко Г. – Видання друге, перероблене і доповнене. – К., 2010. 80 с.
34. Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Птахи фауни України: польовий визначник // Київ, 2002. – 416 с.
35. Физико-географическое районирование Украинской ССР / Под ред. В.П. Попова, А.М. Маринича, А.И. Ланько. – К.: Изд-во Киев. ун-та, 1968. – 683 с.
36. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – Киев: Киев. ун-т, 1968. – 683 с.
37. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – Киев: Киев. ун-т, 1968. – 683 с.
38. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / за заг. ред. Т.Л. Андриєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 316 с.
39. Цись П.М. Геоморфологія УРСР. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962 223 с.
40. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.
41. Червона книга України. Рослинний світ. – К.: Українська енциклопедія, 1996. – 608 с.
42. Червона книга України. Тваринний світ (під заг. ред. Акімова І.). К.: Глобалконсалтинг. 2009. – 600 с.
43. Червона книга України. Тваринний світ. – К.: Українська енциклопедія, 1994. – 464 с.
44. Червона книга Української РСР. – Київ: Наукова думка, 1980. – 505 с. __
45. Щербак Н.Н. Зоогеографическое деление Украинской ССР // Вестник зоологии. – 1988. – Т. 22, №3. – С. 22-31.